

Personopplysningsloven § 7

Forholdet mellom ytringsfrihet og personvern

Universitetet i Oslo
Det juridiske fakultet

Kandidatnummer: 677
Leveringsfrist: 25. november 2010

Til sammen 17935 ord

23.11.2010

Innholdsfortegnelse

<u>1</u>	<u>INNLEDNING</u>	<u>1</u>
1.1	Oppgavens tema og problemstilling	1
1.2	Begrepsforklaringer	2
1.2.1	Ytringsfrihet	2
1.2.2	Personvern	2
1.2.3	Personopplysning	3
1.3	Hensyn	4
1.4	Avgrensning	6
1.5	Fremstillingen videre	7
<u>2</u>	<u>METODE</u>	<u>8</u>
<u>3</u>	<u>BAKGRUNNEN FOR PERSONOPPLYSNINGSLOVEN § 7</u>	<u>11</u>
3.1	Innledende bemerkninger	11
3.2	Forholdet til grunnloven § 100	11
3.3	Forholdet til personverndirektivet artikkel 9	13
3.4	Forholdet til menneskerettighetene	14
3.4.1	EMK artiklene 8 og 10	15
<u>4</u>	<u>GRUNNKRAV FOR LOVLIG BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER</u>	<u>18</u>
4.1	Innledende bemerkninger	18
4.2	Lovens virkeområde	18
4.2.1	Lovens geografiske virkeområde (§4)	18
4.2.2	Lovens saklig virkeområde	19
4.2.3	Enkelte unntak fra det saklige virkeområde	20

4.3	Enkelte sentrale krav ved personopplysningsloven	22
4.3.1	Innledende bemerkninger	22
4.3.2	Vilkår for å behandle personopplysninger etter §§ 8 og 9	22
4.3.3	Grunnkrav til behandling av personopplysninger etter § 11	24
<u>5</u>	<u>UNNTAKET I PERSONOPPLYSNINGSLOVEN § 7</u>	<u>25</u>
5.1	Innledende bemerkninger	25
5.2	Vilkårene i personopplysningsloven § 7	25
5.2.1	Generelt	25
5.2.2	Vilkåret ”utelukkende”	26
5.2.3	Kunstneriske formål	31
5.2.4	Litterære formål	32
5.2.5	Journalistiske, herunder opinionsdannende, formål	38
5.3	Avsluttende betraktninger	53
<u>6</u>	<u>REFORMSPØRSMÅL</u>	<u>54</u>
<u>7</u>	<u>KONKLUSJON</u>	<u>61</u>
<u>8</u>	<u>LITTERATUR OG KILDER</u>	<u>63</u>
<u>9</u>	<u>LISTER OVER TABELLER OG FIGURER M V</u>	<u>A</u>

1 Innledning

1.1 Oppgavens tema og problemstilling

I oppgaven vil det foretas en analyse av forholdet mellom ytringsfrihet og personvern ved behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven § 7.¹

Personopplysningsloven skal innenfor lovens rammer ivareta personvernet når det behandles personopplysninger. Pol. § 7 er en unntaksbestemmelse fra personopplysningslovens saklige virkeområde. I § 7 heter det at "[f]or behandling av personopplysninger utelukkende for kunstneriske, litterære eller journalistiske, herunder opinionsdannende, formål gjelder bare bestemmelsene i §§ 13-15, § 26, §§ 36-41 jf. kapittel VIII". Bestemmelsen regulerer forholdet til ytringsfriheten og åpner for en mer vidtgående behandling av personopplysninger. Et flertall av personopplysningslovens regler gjelder altså ikke når behandling av personopplysninger skjer for de formålene som er nevnt ovenfor.

Problemstillingen for denne oppgaven er hvordan forholdet mellom personvern og ytringsfrihet er ved behandling av personopplysninger etter personopplysningsloven § 7. Herunder oppstår spørsmålet om personvernet i avveiningen mot ytringsfriheten i for stor grad er blitt skadelidende.²

Problemstillingen er særlig aktuell ettersom Internett er blitt en stor del av vår hverdag og gjør det lett å dele og motta informasjon om både en selv og andre.³ Over halvparten av informasjonen som formidles på Internett er personrelatert.⁴ Det kreves ikke gode teknologiske fagkunnskaper for å opprette en blogg eller lage slektstre på Internett. På

¹ Lov av 14. april 2000 nr. 31 om behandling av personopplysninger, heretter også forkortet til pol.

² Spørsmålet ble også tatt opp i Datatilsynets høringsuttalelse ved etterkontroll av personopplysningsloven på side 14.

³ For en beskrivelse av hva Internett er, se for eksempel Hannemyr (2005).

⁴ Blume og Herrmann (2009) s. 78.

den måten spres personopplysninger – sanne eller usanne – raskt og informasjonen blir ofte liggende på Internett på ubestemt tid. Mange føler at deres personvern er truet ved en slik omfattende spredning av personinformasjon. I denne oppgaven vil forholdet mellom de to interessene personvern og ytringsfrihet belyses.

1.2 Begrepsforklaringer

1.2.1 Ytringsfrihet

Begrepet ”ytringsfrihet” er ikke lovdefinert i Norge. Begrepet er upresist og til dels villedende. Ytringsfriheten forbindes med det å kunne si hva en vil og uttrykke dette på den måten en ønsker, samt friheten til å motta slike ytringer. En slik forståelse er i stor utstrekning i samsvar med ytringsfrihetsbestemmelsen i EMK art. 10 hvor denne retten er uttrykt som ”frihet til å ha meninger og til å motta og meddele opplysninger og ideer uten inngrep av offentlig myndighet og uten hensyn til grenser”.⁵ Dette er en positiv tilnærmingssmåte til ytringsfriheten. Ytringsfriheten har også en negativ dimensjon, som er retten til å forholde seg taus. Den negative dimensjonen vil ikke behandles nærmere i oppgaven. I teorien fremheves flere rettigheter og friheter som omfattes av ytringsfriheten, blant annet informasjonsfrihet, meddelelsesfrihet, meningsfrihet og krav til å få utlevert informasjon.⁶

1.2.2 Personvern

Begrepet ”personvern” er ikke legaldefinert og begrepet er uklart og vidt. Det er benyttet flere ulike innfallsvinkler for å definere ”personvern”, og begrepet endrer seg i takt med samfunnsutviklingen.⁷

Ordlyden ”personvern” tilsier et vern av den psykiske integritet. Herunder ligger et ønske om selv å bestemme over tilgangen til egne opplysninger, vite hvem som

⁵ Den europeiske menneskerettskonvensjonen med protokoller, forkortet EMK i det følgende, vedlegg 1 til lov av 21. mai 1999 nr 30 lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (heretter menneskerettsloven).

⁶ Se Eggen (2002) side 29.

⁷ Schartum og Bygrave (2004) side 33.

behandler opplysninger om en og at opplysningene behandles og oppbevares slik at uvedkommende ikke får tilgang til opplysningene.

I Datatilsynets årsmelding fra 1982 side 19 ble begrepet ”personvern” definert som ”... den interesse fysiske og juridiske personer har i å utøve kontroll med den informasjon som beskriver dem”. I Datatilsynets årsmelding av 2009 side 52 er selvbestemmelsesretten fremhevet som personvernets mest grunnleggende prinsipp.

Personvernkommisjonen la til grunn at ”[p]ersonvern dreier seg om ivaretagelse av personlige integritet; ivaretagelse av enkeltindividers mulighet for privatliv, selvbestemmelse (autonomi) og selvutfoldelse” jf. NOU 2009:1 side 32.⁸

1.2.3 Personopplysning

Begrepet ”personopplysning” er definert i personopplysningsloven § 2 nr. 1 som sier at en personopplysning er ”opplysninger og vurderinger som kan knyttes til en enkeltperson”.

Ordlyden ”kan” trekker i retning av at enhver teoretisk mulighet for å knytte opplysningene til en enkeltperson vil kunne omfattes av loven. Det følger imidlertid av lovens forarbeider og direktivet at det skal noe mer til enn en slik ren teoretisk mulighet. Ordlyden må dermed tolkes innskrenkende.

Av forarbeidene følger det at både opplysninger som direkte eller indirekte identifiserer en person omfattes.⁹ I personverndirektivet artikkel 2a fremgår det at identifisering kan skje ved navn, identifikasjonsnummer eller annet kjennetegn som er karakteristisk for en persons fysiske, fysiologiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale

⁸ I den senere tid har en begynt å skille mellom personvern og personopplysningsvern.

Personopplysningsvern er i Schartum og Bygrave (2004) side 14 definert som ”en underkategori av personvern som omhandler normer for behandling av personopplysninger med sikte på å verne om personlig integritet, herunder autonomi og privatlivets fred”. Se også NOU 2009:1 kapittel 4.1. I denne oppgaven har det ikke vært nødvendig å operere med skillet mellom personvern og personopplysningsvern.

⁹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) s. 101.

identitet.¹⁰ Det som direkte identifiserer en person er opplysninger som navn og fødselsnummer. En person kan også være indirekte identifiserbar, for eksempel ved bakveisidentifikasjon.¹¹

For å vurdere om en person lar seg identifisere må en ta hensyn til alle tenkelige hjelpemidler som det er rimelig å tro at noen vil anvende for å kunne identifisere vedkommende.¹² Imidlertid vil ikke enhver innsats for å identifisere personen gjøre at personopplysningene faller inn under begrepet ”personopplysning” etter loven. Dersom innsatsen for å knytte en opplysning til en bestemt person er stor, kan det være at opplysningen faller utenfor begrepet. Generelt kan en si at jo mer alvorlig følgene for personvernet er ved en eventuell identifisering, må større innsats påregnes.¹³

Personopplysningsloven beskytter i utgangspunktet bare levende personer. Opplysninger om avdøde personer faller bare innenfor pol. dersom opplysningene kan knyttes til en levende person, for eksempel ved opplysninger om arvelige sykdommer.¹⁴ Juridiske personer faller etter ordlyden utenfor loven. For juridiske personer er det først og fremst forretningsmessige, økonomiske og konkurransemessige hensyn som begrunner behovet for vern og ikke personvern hensyn.¹⁵ Dersom opplysninger om et juridisk foretak også kan knyttes til den fysiske personen som driver foretaket, vil dette kunne omfattes av personopplysningsloven.¹⁶

1.3 Hensyn

Ytingsfrihetshensyn og personvern hensyn er to tunge hensyn som må veies mot hverandre. I utgangspunktet har ingen av hensynene forrang foran det andre.¹⁷

¹⁰ Direktiv 95/46 EF, heretter personverndirektivet.

¹¹ Se Schartum (2000) s. 548.

¹² Personverndirektivet, fortalen punkt 26.

¹³ Schartum og Bygrave (2004) side 114 flg.

¹⁴ Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 102.

¹⁵ Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 26.

¹⁶ Se Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 25. For den nedre grensen, se PVN-2006-12.

¹⁷ NOU 2009:1 side 94.

Det er tre hovedbegrunnelser for ytringsfriheten. Ytringsfriheten skal verne sannhetssøking, individets frie meningsdannelse og demokratiet.¹⁸ Ytringsfriheten er en forutsetning for et demokratisk samfunn.¹⁹ Dersom en gjør inngrep i en persons ytringsfrihet, og dette inngrepet ikke kan forsvares med en av disse tre begrunnelsene, kan inngrepet ikke forsvares.²⁰ Ytringsfriheten må altså avveies mot andre interesser og er ikke absolutt. Den begrenses i en rekke lovbestemte regler. Ytringsfriheten kan blant annet begrenses i straffelovgivningen.²¹

Personopplysningsloven begrenser også ytringsfriheten. Hvor behandlingen av personopplysninger ikke faller inn under unntaksbestemmelsen i pol. § 7 setter loven grenser for i hvilken utstrekning en kan benytte andres personopplysninger. En kan i utgangspunktet ikke samle inn, lagre, utlevere eller behandle personopplysningene på annen måte uten at det foreligger behandlingsgrunnlag.²²

Personvern hensyn og ytringsfrihetshensyn er dermed også avhengig av hverandre. For at en skal kunne snakke fritt og dele meningene sine med andre, må en være trygg på at det er tilstrekkelige garantier som beskytter ens privatliv. Motsatt, dersom det skjer identifisering av personer som benytter ulike informasjonskanaler, vil den enkelte være forsiktig med både å motta og meddele informasjon.²³

Generelt vil interessene veies mot hverandre etter hvor stor personverntrusselen er og hvor sterkt hensynet til ytringsfriheten gjør seg gjeldende. Jo sterkere personverntrusselen er, jo sterkere må begrunnelsen i ytringsfriheten være for å tillate behandling av personopplysninger.

¹⁸ NOU 1999:27 side 9 og punkt 2.2.

¹⁹ Borvik (2008) side 133.

²⁰ Jf. Kongeriget Norges Grundlov (Grunnloven) given av Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814 (heretter også forkortet til grl.) § 100 (2).

²¹ Jf. Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) av 22. mai 1902 nr 10, heretter også forkortet strl., se for eksempel kap. 23 om "Ærekrænkelser" og strl. § 390 om retten til privatlivets fred.

²² Se punkt 4.3.

²³ Henstilling 1/97 side 5.

Annerledes stiller det seg etter unntaksbestemmelsen i personopplysningsloven § 7. Dersom en avis opplyser navnet på den ansvarlige i kommunen for et vedtak om å nekte en dement 90-åring sykehjemsplass, vil personverntrusselen være liten og unntaksbestemmelsen i § 7 er oppfylt. Unntaket i § 7 er imidlertid også oppfylt hvor hensynene til personvernet gjør seg sterkt gjeldende. Dersom en avis i en nyhetsartikkel om psykiatrien publiserer bilder fra en psykiatrisk klinikk der ansiktene til personene på venteværelset ikke er sladdet, vil sterke personvern hensyn gjøre seg gjeldende.²⁴ Imidlertid har lovgiver avveid hensynene til ytringsfrihet og personvern mot hverandre i personopplysningsloven § 7, og funnet at når personopplysninger behandles utelukkende for kunstneriske, litterære eller journalstiske, herunder opinionsdannende formål veier hensynet til ytringsfriheten tyngst for de fleste av lovens bestemmelser.²⁵

1.4 Avgrensning

Oppgaven vil holde seg innenfor grensene personopplysningsloven § 3 setter. Eksemplene som trekkes inn i oppgaven er i hovedsak internettrelaterte og gjelder da elektronisk behandling av personopplysninger etter § 3(1)a.

Selv om § 7 kommer til anvendelse er det flere bestemmelser i pol. som gjelder for behandlingsansvarlige.²⁶ For det første kommer pol. § 13 til anvendelse og gir regler for hvordan en sikrer personopplysninger. Derneft gir pol. § 14 regler for internkontroll for å sikre at de av personopplysningslovens regler som virksomheten er underlagt følges. Pol. § 15 regulerer databehandlers rådighet over personopplysninger.²⁷ Bestemmelsen i pol. § 26 er opphevet.²⁸ Bestemmelsene i §§ 36-41 gir regler for fjernsynsovervåking. Til sist er henvisningen til kapittel VIII om Datatilsynets tilsynsvirksomhet og

²⁴ At helsepersonell lar journalister ta bilder av pasienter kan imidlertid være brudd på taushetsplikten etter § 21 i lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) av 2. juli 1999 nr. 64.

²⁵ Personvernet kan likevel beskyttes gjennom annen lovgivning, se neste punkt.

²⁶ Den behandlingsansvarlige er ”den som bestemmer formålet med behandlingen av personopplysninger og hvilke hjelpemidler som brukes” jf. pol. § 2 nr.4.

²⁷ Databehandler er den som behandler personopplysninger på vegne av den behandlingsansvarlige jf. pol. § 2 nr.5.

²⁸ Jf. Lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven) av 9. januar 2009 nr 2.

sanksjonsmidler knyttet til de pliktene som pol. pålegger behandlingsansvarlige etter pol. § 7. I oppgaven gjennomgås ikke disse bestemmelsene nærmere.

Selv om de fleste av personopplysningslovens regler ikke kommer til anvendelse når vilkårene i § 7 er oppfylt, vil den enkeltes personvern likevel være beskyttet gjennom annen lovgivning og ulovfestet rett. Hvilke regler som er relevante kommer blant annet an på ytringens innhold og formål. En persons omdømme og selvaktelse er vernet gjennom staffelovens ærekrenkelsesregler i kapittel 23.²⁹ Offentliggjøring av personlige eller huslige forhold rammes av strl. § 390, mens skremmende eller plagsom opptreden eller hensynsløs atferd rammes av strl. § 390a. Skjer det trakassering på grunnlag av etnisitet, religiøs tilhørighet med videre, vil dette kunne rammes av straffeloven § 135a. Dersom noen publiserer et bilde av en person uten dennes samtykke, kan åndsverkloven § 45c gi vern.³⁰ Det eksisterer også et ulovfestet vern av retten til eget personbilde jf. Finch-dommen, Rt-2009-1568, som viser til To mistenkelige personer-dommen i Rt-1952-1217. I tillegg kan blant annet pressens egne organer verne privatlivet gjennom yrkesetiske kodekser som for eksempel pressens Vær Varsom-plakat.³¹ Disse bestemmelsene vil ikke behandles nærmere i oppgaven.

1.5 Fremstillingen videre

I oppgavens punkt 2 vil rettskilder og metodebruken i oppgaven gjennomgås. I punkt 3 ser en på bakgrunnen for bestemmelsen i pol. § 7. Grunnloven, personverndirektivet og EMK gir tolkningsbidrag og setter skranker for behandlingen av personopplysninger som skjer etter pol. § 7. I oppgavens punkt 4 ser en på noen av personopplysningslovens sentrale regler for behandling av personopplysninger, herunder også noen unntak fra loven. I punkt 5 gjennomgås unntaket i pol. § 7 som unntar behandlinger som utelukkende har et kunstnerisk, litterært eller journalistisk, herunder opinionsdannende, formål fra personopplysningslovens behandlingsregler. I oppgavens punkt 6 vil reformspørsmål gjennomgås, mens en konklusjon følger i oppgavens punkt 7.

²⁹ Departementet har i Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kapittel 5.14 fra side 157 gått inn for ikke å videreføre straffansvar for ærekrenkelser når Lov om straff (straffeloven) av 20. mai 2005 nr 28 trer i kraft.

³⁰ Lov om opphavsrett til åndsverk m.v. (åndsverkloven) av 12. mai 1961 nr. 2.

³¹ Se http://presse.no/Pressens_Faglige_Utvalg_PFU/Var_Varsom-plakaten/.

2 Metode

Det foreligger ingen rettspraksis hvor en domstol har bedømt en tvist etter pol. § 7. Bestemmelsen ble imidlertid anført som et av de rettslige grunnlagene i Finch-dommen, men Høyesterett kom til at Finch på ulovfestet grunnlag hadde rett til vern av eget bilde og gikk derfor ikke inn på pol. § 7.³² Det foreligger imidlertid en del rettspraksis hvor hensynet til personvern og ytringsfrihet er veid mot hverandre, men dette gjelder i hovedsak avgjørelser innen straffelovgivningen, som ærekrenkelser etter strl. kapittel 23 og retten til privatlivets fred etter straffeloven § 390.

I oppgaven er i hovedsak forarbeidene til personopplysningsloven, NOU 1997:19 *Et bedre personvern* og Ot.prp. nr 92 (1998-1999) *Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)*, brukt som rettskilder. Forarbeidene er i overkant av ti år gamle. Det er skjedd en del teknologiske utviklinger siden forarbeidene ble skrevet, slik at disse på enkelte områder vil være utdatert. I slike tilfeller vil ikke forarbeidene kunne tillegges så stor vekt.

Personopplysningsloven bygger på personverndirektivet. Av EØS-loven § 2 fremgår det at EØS-avtalen ved konflikt med norsk rett skal gis forrang.³³ Av EØS-avtalen artikkel 7, vedlegg 1 til EØS-loven, følger det at direktivet skal gjøres til norsk rett, enten ved inkorporasjon eller transformasjon. Personverndirektivet har dermed stor vekt ved tolkningen av pol. § 7

Bestemmelsen i pol § 7 bygger på direktivets artikkel 9. Det finnes ikke vanlige forarbeider til direktivene, slik at ordlyden til direktivet er den viktigste rettskilden.³⁴ Direktivet er utformet på en rekke språk, slik at det kan være nyanseforskjeller i

³² Rt-2009-1568.

³³ Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven) av 27. november 1992 nr 109.

³⁴ NOU 1997:19 side 38.

ordlyden i de forskjellige landene. Flere av begrepene som er benyttet i direktivet er vage og skjønnsmessige, og bidrar til at ordlydsfortolkningen kan være vanskelig.³⁵ Fortalen i personverndirektivet gir tolkningsbidrag til hva som omfattes av direktivet, men har ikke i seg selv særlig rettskildemessig vekt.³⁶ EU-domstolen har i enkelte saker tolket direktivets artikkel 9, og i denne oppgaven vil dommene i sak C-73/07 *Tietosuoja* og *Valtuutettu* mot *Satakunnan Markkinapössi Oy*, *Satamedia Oy* (heretter *Satakunnan-dommen*) og sak C-101/01 *Bodil Lindqvist* mot *Åklagarkammaren i Jönköping* (heretter *Lindqvist-dommen*) gjennomgås. Dommene fra EU-domstolen må anses å ha prejudikatvirkning i norsk rett og har dermed stor rettskildemessig vekt.³⁷ Disse dommene belyser hvordan direktivet artikkel 9 skal forstås, og dermed også forståelsen av pol. § 7.

Av personverndirektivet fremkommer det at artikkel 9 skal tolkes i samsvar med artiklene 8 og 10 i EMK. Bestemmelsene i EMK artiklene 8 og 10 kan ha betydning for tolkningen av grensetilfellene i pol. § 7. I pol § 7 har lovgiver allerede foretatt en slik proporsjonalitetsvurdering som direktivet og EMK gir anvisning om. Dommer fra Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), hvor ytringsfrihetshensyn og personvern hensyn er blitt veid mot hverandre, har spesielt vekt for vurderingen av grensetilfeller etter pol. § 7. Norge er bundet av EMD sine avgjørelser som gjelder tolkning av reglene i EMK.³⁸ Dommene fra EMD som omhandles i denne oppgaven dreier seg om publisering av personopplysninger i avisartikler og bøker. Dommene gir retningslinjer for hva som kan anses å være ytringer av journalistiske og litterære formål, og gir dermed tolkningsbidrag til hva som ligger i vilkårene i bestemmelsen i pol § 7.

Også andre lands praktisering av personverndirektivet og andre lands lovgivning basert på direktivet har vekt. Imidlertid kan lovgivningen variere noe mellom landene pga. nyanseforskjeller i ordlyden, men også fordi direktivet kun angir minstestandarder, slik

³⁵ NOU 1997:19 side 38.

³⁶ NOU 1997:19 side 38.

³⁷ Nygaard (2004) side 53.

³⁸ Nygaard (2004) side 221.

at den enkelte stat kan overoppfylle disse standardene. Det må her nevnes at medlemslandene ikke kan gi personvernet så sterkt vern slik at det hindrer de fire friheter innen EU/EØS. På bakgrunn av oppgavens omfang er det i denne oppgaven kun svensk høyesterettspraksis som benyttes som tolkningsmoment.

En årsak til at det er lite rettspraksis på personopplysningsloven § 7 kan være fordi det er spesialiserte klagenemnder for personvernlovgivningen. Datatilsynet fører kontroll med at lover og forskifter som gjelder behandling av personopplysninger følges, og at feil og mangler blir rettet jf. pol. § 42 (3) nr.3. En del av Datatilsynets vedtak kan også påklages til Personvernemnda jf. pol. § 42(4). Personvernemnda har behandlet en del saker på pol. § 7.³⁹ Oppgavens omfang gjør at bare et utvalg av Personvernemndas avgjørelser behandles, og da avgjørelser som belyser ulike sider ved oppgavens problemstilling. Avgjørelsene fra Datatilsynet og Personvernemnda vil ha en viss vekt dersom en sak står for domstolene, men hvor tungt praksisen veier er avhengig av hvor ”fast, utbredt og varig den er”.⁴⁰ Hvor det foreligger en rimelig fast tolkningspraksis, kan dette være veiledende for domstolene.⁴¹

³⁹ Saker som behandler pol. § 7 er: PVN-2005-03, PVN-2005-14, PVN-2006-01, PVN-2006-02, PVN-2007-03, PVN-2007-05, PVN-2010-01.

⁴⁰ Eckhoff (2001) side 233.

⁴¹ Nygaard (2004) side 216.

3 Bakgrunnen for personopplysningsloven § 7

3.1 Innledende bemerkninger

Bestemmelsen i pol § 7 har sin bakgrunn i og er utformet i samsvar med annen lovgivning.⁴² I det følgende vil bestemmelsene i grunnloven § 100, personverndirektivets artikkel 9 og EMK artikkel 8 og 10 gjennomgås.

3.2 Forholdet til grunnloven § 100

Ytringsfriheten har grunnlovsværn etter grunnloven § 100.⁴³ Personopplysningsloven må ikke gripe inn i dette vernet med mindre det er hjemlet i grl. § 100.

Grl. § 100(1) sier at ”Ytringsfrihed bør finde Sted”. Ordet ”bør” må leses som ”skal” og bestemmelsen må forstås som en hovedregel og er utgangspunktet for de øvrige bestemmelsene i paragrafen.⁴⁴

Bestemmelsen er en viktig del av bakgrunnsretten for pol. § 7. Da lovgiver tok stilling til hvilke regler som må gjelde i personopplysningsloven, vurderte de blant annet om grl. § 100 gjorde det nødvendig å avgrense mot enkelte bestemmelser i lovforslaget.⁴⁵

Det er to vilkår som må være oppfylt for å kunne gjøre inngrep i retten til ytringsfrihet jf. grl. § 100 (2).

For det første må det være ”foreskrevet i Lov”. Dette innebærer et krav til hjemmel i formell lov samt krav til regelens presisjon.⁴⁶ Personopplysningsloven er en lov som kan gjøre inngrep i ytringsfriheten. Bestemmelsen i pol. § 7 verner om ytringsfriheten

⁴² Se punkt 2.

⁴³ Den 30.september 2004 trådte den reviderte Grunnloven § 100 i kraft.

⁴⁴ NOU 1999:27 side 240.

⁴⁵ Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 80.

⁴⁶ Eggen (2002) side 280 og St.meld. nr 26 (2003-2004) side 42 og side 30.

dersom bestemte vilkår er oppfylt. Dersom behandlingen av personopplysninger ikke faller inn under disse vilkårene, vil personopplysningslovens øvrige regler komme til anvendelse. Disse reglene stiller krav til behandlingen av personopplysninger og kan på denne måten begrense ytringsfriheten. En slik begrensning av ytringsfriheten vil ikke være i strid med dette vilkåret fordi inngrepet er foreskrevet ved lov.⁴⁷

For det andre må inngrep i ytringsfriheten kunne la seg forsvare ”holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelse i Sandhedssøgen, Demokrati og Individets frie Meningsdannelse” jf. Grl. § 100(2).

Ved vurderingen av om inngrepet kan forsvares, må det foretas en avveining i to trinn. Det må for det første foretas en avveining mellom inngrepets formål og den skade inngrepet kan medføre i et eller flere av de tre hensynene opplistet. Herunder må en se på hvilke konsekvenser et inngrep kan få for disse tre hensynene. For det andre må en foreta en avveining mellom ytringsfriheten og inngrepets formål hvor en ser på hensynene bak inngrepet og nødvendigheten av inngrepet, samt den forstyrrelse eller skade inngrepet kan påføre de tre prosessene som ytringsfriheten skal verne.⁴⁸ Denne vurderingen kan være et viktig tolkningsbidrag når en vurderer grensetilfeller i pol. § 7.⁴⁹

Det kan her nevnes at Personvernemnda i sine vurderinger av pol. § 7 kun i noen få tilfeller nevner grl. § 100 og viser da til forarbeidsuttalelsene i Ot.prp. nr. 92 (1998-1999), særlig punkt 11.6, som omtaler grl. § 100.⁵⁰ Nemnda foretar ikke selv en selvstendig vurdering av pol. § 7 opp mot bestemmelsen i grl. § 100. Dermed kan en si at grunnloven her trekkes inn som støtte for det resultat nemnda kom til.

⁴⁷ Se punkt 4.3.

⁴⁸ Se NOU 1999:27 sidene 242-243. For en nærmere gjennomgang av vilkårene se NOU 1999:27 side 420 følgende og Eggen (2002) side 280 følgende.

⁴⁹ Se punkt 5.2.5.

⁵⁰ Se PVN-2005-03 og PVN-2007-05.

3.3 Forholdet til personverndirektivet artikkel 9

Personopplysningsloven er ansett å være i samsvar med personverndirektivet, og pol. § 7 gjennomfører direktivets artikkel 9. Direktivet slår fast at for behandling av personopplysninger som utelukkende skjer for kunstnerisk og litterær virksomhet eller i journalistisk øyemed, skal det fastsettes unntak fra enkelte av lovens bestemmelser ”i den grad de er *nødvendige* for å bringe retten til privatlivets fred i samsvar med reglene for ytringsfrihet” (min kursivering).

Det må dermed foretas en proporsjonalitetsvurdering der hensynene bak personvernet og ytringsfriheten veies mot hverandre. Av formålsbestemmelsen i direktivets artikkel 1 følger det at grunnleggende rettigheter og friheter skal respekteres. Disse rettighetene og frihetene blir nærmere spesifisert i direktivets fortale punktene 10 og 37. Her ser en at avveiningen av hensynene skal skje i samsvar med EMK artiklene 8 og 10. En del av avveiningen er allerede foretatt i direktivets artikkel 9 ved at proporsjonalitetsvurderingen kun skal foretas for direktivbestemmelser i bestemte kapitler i direktivet. Unntak fra bestemmelsene i disse kapitlene må skje når det er nødvendig for å få en tilfredsstillende balanse mellom ytringsfrihetshensyn og personvern hensyn.⁵¹

I personopplysningsloven valgte lovgiver selv å foreta proporsjonalitetsvurderingen i forbindelse med fastsettelsen av lovens bestemmelser. Lovgiver fant at ytringsfriheten veier tyngst i samtlige av personopplysningslovens bestemmelser hva gjelder kunstnerisk, litterær og journalistisk virksomhet, bortsett fra bestemmelsene §§ 13-15, § 26, §§ 36-41- jf. kapittel VIII.

Ved utarbeidelsen av personopplysningsloven ble det i forarbeidene først fremmet forslag om at det skulle bero på en konkret proporsjonalitetsvurdering om de enkelte bestemmelsene i loven skulle fravikes.⁵² Departementet mente imidlertid at bestemmelsen måtte få en mer konkret utforming av hensyn til forutberegneligheten, og

⁵¹ Henstilling 1/97 punkt 2.2.

⁵² NOU 1997:19 side 105-108.

at ytringsfriheten i den forbindelse måtte gis ”tilstrekkelig albuerom”.⁵³ Stortinget vedtok en bestemmelse hvor det fremgår uttrykkelig hvilke bestemmelser i personopplysningsloven som kommer til anvendelse ved kunstneriske, litterære eller journalistiske, herunder opinionsdannende, formål. På bakgrunn av dette trenger normalt ikke en behandlingsansvarlig selv å foreta en slik nødvendighetsvurdering som fremkommer av direktivet og EMK, men i grensetilfeller vil dette kunne være nødvendig.⁵⁴

3.4 Forholdet til menneskerettighetene

Etter menneskerettsloven § 2 gjelder både EMK og vedlegg 6 til menneskerettsloven, Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter med protokoller (heretter SP), som norsk lov. Etter § 3 skal konvensjonene i tilfelle motstrid gis forrang i norsk rett.

Etter presumsjonsprinsippet formodes norsk rett å være i samsvar med folkeretten. Dette medfører at dersom ordlyden i en norsk lovtekst åpner for flere tolkninger, mens bare én tolkning er i samsvar med folkeretten, vil sistnevnte tolkning bli lagt til grunn.⁵⁵

SP beskytter både privatlivet i artikkel 17 og ytringsfriheten i artikkel 19. Etter ordlyden har bestemmelsene i SP og EMK stort sett det samme innholdet. Det følger imidlertid eksplisitt av SP artikkel 17 at omdømmet er vernet. Ordlyden i EMK artikkel 8 nevner ikke omdømmet, men det følger av EMD-dommen Pfeifer mot Østerrike, som nevnes i punkt 5.2.5, at omdømmet også er vernet etter EMK artikkel 8. Det antas at SP ikke setter strengere eller mer omfattende krav enn det EMK gjør.⁵⁶ I denne oppgaven velges det derfor å fokusere på bestemmelsene i EMK for å se hva som nærmere ligger i avveiningen mellom personvern hensyn og ytringsfrihetshensyn.

⁵³ Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 79-80.

⁵⁴ Se punkt 5.2.

⁵⁵ Møse (2002) side 172 og Nygaard (2004) side 53 og 144 følgende.

⁵⁶ NOU 1997:19 side 105 og Rapport 2006 side 65.

3.4.1 EMK artiklene 8 og 10

Forholdet mellom hensynet til personvernet etter EMK artikkel 8 og ytringsfriheten i EMK artikkel 10 gjelder likeverdige interesser. Europarådets parlamentarikerforsamling uttalte at "[t]hese rights are neither absolute nor in any hierarchical order, since they are of equal value".⁵⁷

De vernede interessene fremgår av EMK artiklene 10(1) og 8(1). EMK artikkel 10(1) beskytter retten enhver har til å ytre seg.⁵⁸ Artikkel 8(1) gir "[e]nhver ... rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, sitt hjem og sin korrespondanse". Vilåårene i artikkel 8(1) glir til dels over i hverandre. Det er i denne oppgaven vilåårene "korrespondanse" og "privatliv" som er interessant for den nærmere grensdragningen i pol § 7.⁵⁹

Med "korrespondanse", sett i sammenheng med pol. § 7, må en forstå privat kommunikasjon ved hjelp av for eksempel e-post eller chat. Hva som er korrespondanse må avgrenses mot meddelelser og informasjon mer generelt. Hvor en på Internett sender ut personinformasjon til en ubestemt adressatgruppe, vil dette imidlertid omfattes av EMK artikkel 10.⁶⁰

Begrepet "privatliv" er svært vidt og kan ikke defineres uttømmende. Både den fysiske og psykiske integritet omfattes, som navn, bilde, kjønnslig identitet, legning, seksualliv og selvbestemmelse.⁶¹ Det er imidlertid bare den psykiske integriteten som er aktuell i forbindelse med pol § 7. Under den psykiske integriteten er det særlig vern om personopplysninger som står sentralt. Disse opplysningene kan være relatert til ens privatliv, som familie og seksualliv, men også opplysninger som påvirker ens

⁵⁷ Resolution 1165 (1998) on the right to privacy, punkt 11.

⁵⁸ For hva som ligger i ytringsfriheten, se punkt 1.2.1.

⁵⁹ For en nærmere redegjørelse for hva som omfattes av de øvrige vilåårene, se Møse (2002) punkt 15.2.

⁶⁰ Aall (2004) side 193.

⁶¹ Aall (2004) side 170. For ytterligere informasjon om hva som ligger i "privatliv", se også Møse (2002) kapittel 15.2.1.

omdømme.⁶² Det er ikke krav om at det gjelder sensitiv informasjon for å omfattes av artikkel 8(1).⁶³

Inngrep i artiklene 8 eller 10 må oppfylle tre kumulative vilkår for ikke å være et menneskerettsbrudd. For det første foreligger det et krav til *lovhjemmel*.⁶⁴ Pol. § 7 hjemler inngrep både i retten til privatliv dersom vilkårene i § 7 er oppfylt og inngrep i retten til ytringsfrihet dersom vilkårene i § 7 ikke er oppfylt.

For det andre må inngrepet ha som *formål* å beskytte hensyn som er opplistet i bestemmelsen.⁶⁵ Inngrep i artikkel 8 kan skje av ”hensyn ... for å beskytte andre rettigheter eller friheter”. En slik rettighet er retten til *ytringsfrihet*. Inngrep i artikkel 10 kan skje av ”hensyn ... for å verne andres omdømme eller rettigheter”.⁶⁶ Dette kan være hensyn til *personvernet*. Dette kravet til inngrepet kan vanskelig anses problematisk etter pol. § 7.

Til sist krever bestemmelsene at inngrepet må være *nødvendig* i et demokratisk samfunn.⁶⁷ Det avgjørende i nødvendighetskriteriet er om inngrepet i rettigheten er et tvingende samfunnsmessig behov og inngrep i denne rettigheten er proporsjonalt – forholdsmessig – satt opp mot andres rettigheter og friheter.⁶⁸ Hensynene som taler for at den ene rettigheten skal kunne gjøre inngrepet i den andre rettigheten må veies opp mot konsekvensene dette kan ha for den som rammes. Er informasjonen sensitiv, er dette viktig i proporsjonalitetsvurderingen hvor det vil ”weigh heavily in the balance in determining whether the interference was proportionate to the legitimate aim pursued”.⁶⁹ Et inngrep er bare proporsjonalt i de tilfeller hvor det finnes en rimelig

⁶² Se dommen Pfeifer mot Østerrike som nevnes i punkt 5.2.5.

⁶³ Borvik (2008) s 58.

⁶⁴ Se Aall (2004) side 98 følgende og Møse (2002) fra side 99 for hva som nærmere ligger i lovkravet.

⁶⁵ Se Aall (2002) kapittel 8 for en nærmere gjennomgang av vilkåret.

⁶⁶ For artikkel 10, se Møse (2002) pkt 17.2.

⁶⁷ Se Aall (2004) kapittel 8 og Møse (2002) fra side 99 for hva som nærmere ligger i nødvendighetsvurderingen.

⁶⁸ Aall (2004) side 131 punkt b).

⁶⁹ Z mot Finland, avsnitt 96.

balanse mellom de to hensynene. En slik proporsjonalitetsvurdering vil kunne ha betydning for tolkningen av pol. § 7 i grensetilfeller.

Det må her bemerkes at artikkel 10(2) uttaler at ytringsfriheten medfører ”plikter og ansvar” og representerer et krav om at personer som behandler personopplysninger er i god tro. Dette innebærer et krav om at en må gi riktig og nøyaktig informasjon også i saker av offentlig interesse jf. Bladet Tromsø og Stensaas mot Norge. I avsnitt 65 i dommen heter det at ”[b]y reason of the duties and responsibilities’ inherent in the exercise of the freedom of expression, the safeguard afforded by article 10 to journalists in relation to reporting on issues of general interest is subject to the proviso that they are acting in good faith to provide accurate and reliable information in accordance with the ethics of journalism”. Tilsvarende prinsipp gjelder også for andre som behandler personopplysninger.⁷⁰

Den enkelte stat har en ”margin of appreciation” ved avveiningen av interessene, men EMD kan avgjøre om de nasjonale domstolenes vurderinger er relevante og tilstrekkelige.⁷¹

EMK artiklene 8 og 10 beskytter privatpersoner fra inngrep av offentlig myndighet, men gir også staten en viss plikt til å sørge for at retten borgerne har til privatliv og ytringsfrihet blir ivarettatt og respekteres av andre.⁷² Dersom en person opplever at dennes menneskerettigheter brytes, kan personen klage Norge inn for EMD.

⁷⁰ Steel og Morris mot United Kingdom avsnitt 90.

⁷¹ Se Eggen (2002) side 221 følgende for gjennomgang av hva som er relevant og tilstrekkelig.

⁷² Eggen (2002) side 721.

4 Grunnkrav for lovlig behandling av personopplysninger

4.1 Innledende bemerkninger

I dette kapitlet skal det gis en generell fremstilling av enkelte av personopplysningslovens bestemmelser. Under punkt 4.2 gis det en kort redegjørelse for personopplysningslovens geografiske og saklige virkeområde, herunder også enkelte unntak fra det saklige virkeområdet. Under punkt 4.3 vil sentrale krav som stilles ved behandling av personopplysninger gjennomgås, slik som krav til behandlingsgrunnlag i pol. §§ 8-9, og grunnkrav som må være oppfylt før personopplysninger kan behandles jf. § 11.⁷³

4.2 Lovens virkeområde

Personopplysningsloven har både et geografisk- og et saklig virkeområde. I det følgende vil disse gjennomgås.

4.2.1 Lovens geografiske virkeområde (§4)

Personopplysningsloven gjelder for behandlingsansvarlige som er etablert i Norge jf. pol § 4(1). Av ordlyden til ”etablert” i pol § 4(1) må en forstå at en må ha en tilknytning til Norge. Dette støttes også av Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 105. Av direktivets fortale fremgår det at det må ”utøves en virksomhet innenfor en fast struktur”.⁷⁴ Klart innenfor vilkåret ”etablert” faller internasjonale selskaper med datterselskap eller filialer i Norge.⁷⁵

Det geografiske virkeområdet reiser flere problemstillinger, særlig når det gjelder publisering av personopplysninger på Internett og hvilke lands regler som gjelder. Et eksempel her er behandling av personopplysninger som skjer i nettsamfunnet

⁷³ For en nærmere gjennomgang av bestemmelsene i personopplysningsloven se Schartum og Bygrave (2004) og Johansen, Kaspersen og Skullerud (2001).

⁷⁴ Personverndirektivets fortale punkt 19.

⁷⁵ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 105-106.

Facebook.⁷⁶ Det vil imidlertid bære for langt å gå dypere inn i denne problematikken i denne oppgaven.⁷⁷

Hvor behandlingen faller utenfor pol. § 4, vil en være unntatt personopplysningsloven. En trenger da ikke å vurdere om behandlingen av personopplysninger faller inn under unntaksbestemmelsen i pol. § 7.

4.2.2 Lovens saklig virkeområde

Det er to alternative vilkår for at behandlingen av personopplysninger skal falle inn under personopplysningslovens saklige virkeområde.

For det første kommer personopplysningsloven til anvendelse når behandling av personopplysninger helt eller delvis skjer med elektroniske hjelpemidler jf. § 3(1) a. Dersom enkelte deler av behandlingen utføres manuelt, vil loven likevel gjelde for den delen som utføres med elektroniske hjelpemidler.⁷⁸ Under bestemmelsens bokstav a faller blant annet nettaviser og e-bøker, mens aviser og bøker i papirutgaver vil falle utenfor. Imidlertid skjer de fleste behandlinger av personopplysninger i dag elektronisk, slik at lovens rekkevidde i utgangspunktet er svært stor. Ofte blir også papirdokumenter skannet, og når de da gjøres maskinlesbare, vil disse omfattes av elektronisk behandling i pol. § 3(1)a.

I denne oppgaven vil det i hovedsak trekkes inn eksempler hvor behandling av personopplysninger skjer på Internett, slik at behandlingen faller inn under pol. § 3(1)a.

⁷⁶ Se www.facebook.com. Forbrukerrådet klaget den 20. mai 2010 Facebook inn for Datatilsynet for mulige brudd på personopplysningsloven. Se

http://forbrukerportalen.no/filearchive/klage_facebook_datatilsynet_1_.pdf.

⁷⁷ For nærmere redegjørelse av lovens geografiske virkeområde se Schartum og Bygrave (2004) side 128 følgende og Johansen, Kaspersen og Skullerud (2001) side 81 følgende.

⁷⁸ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) sidene 104-105. Begrunnelsen for at elektronisk behandling omfattes av loven er fordi faren for personvernet er størst i de tilfeller hvor en med enkle midler kan gjenfinne, koble og spre personopplysninger jf Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 24.

For det andre gjelder personopplysningsloven for annen behandling av personopplysninger når disse inngår eller skal inngå i et personregister jf. pol. § 3 (1)b. Av ordlyden og sammenhengen med § 3(1)a må en forstå at ”annen behandling” er manuell behandling. Med uttrykket ”personregister” stilles det krav til gjenfinning av opplysningene på personens navn. Dette støttes også av forarbeidene hvor det uttales at det legges ”sentral vekt på om det er mulighet for å søke i materialet slik at enkeltpersoner lett kan gjenfinnes”.⁷⁹ Søkemuligheter som kartotek, journalkortsystem eller håndskrevne navnelister er eksempler på hva som faller innenfor bestemmelsen.⁸⁰ Dermed faller normalt papirutgaver av bøker, aviser og ukeblader utenfor lovens virkeområde. En del behandlinger av personopplysninger vil dermed ikke komme på spissen i forhold til pol. § 7 ettersom de faller utenfor § 3 i personopplysningsloven.

Personopplysningsloven har altså et stort virkeområde. Den gjelder for all behandling av personopplysninger i alle samfunnssektorer, så sant forholdet ikke faller inn under et av unntakene i personopplysningsloven. I det følgende vil noen unntak fra lovens saklige virkeområde gjennomgås.

4.2.3 Enkelte unntak fra det saklige virkeområde

Lovens saklige virkeområde er gjennomgått ovenfor. Under dette punktet vil unntaket for personlige eller private formål etter § 3(2) gjennomgås.⁸¹ Pol. § 7 er også et unntak fra personopplysningslovens behandlingsregler, men denne bestemmelsen vil få en grundigere gjennomgang i kapittel 5.

4.2.3.1 Personlige eller private formål

Behandling av personopplysninger som den enkelte foretar for ”rent personlige eller andre private formål” er unntatt fra personopplysningslovens virkeområde jf. pol. § 3(2).

⁷⁹ Ot.prp nr 92 (1998-1999) side 23-24.

⁸⁰ Blixrud og Ottesen (2010) side 61.

⁸¹ Ytterligere unntak fra § 3(1) er unntak ved forskrift i § 3(3) og unntak ved spesiallovgivningen etter pol. § 5. For en gjennomgang av disse unntakene se Johnsen, Kaspersen og Skullerud (2001) sidene 85 og 88.

Av ordlyden må en forstå at det er formålet med behandlingen som er det sentrale. Dette støttes også av forarbeidene hvor det fremkommer at bakgrunnen for unntaket er at også private gjør bruk av elektroniske hjelpemidler hvor det behandles personopplysninger, som e-postlister og private hjemmesider med informasjon av privat og personlig karakter.⁸² Dersom pol. også skulle gjelde for private personer, mente departementet at dette ville fremstå som et uønsket inngrep i den enkeltes privatliv samt at personvernkonsekvensene for slik behandling er beskjedne.

Fokuseringen på behandlingsformålet er imidlertid ikke i samsvar med personverndirektivet. I direktivets artikkel 3(2) fremgår det at direktivet ikke får anvendelse hvor personopplysninger behandles av personer som ledd i ”rent personlige eller familiemessige aktiviteter” (min kursivering). Forståelsen av direktivbestemmelsen ble prøvet i EU-domstolen i Lindqvist-saken.

Saken gjaldt Bodil Lindqvist som jobbet som frivillig konfirmasjonsleder for et kirkesamfunn i Sverige. I forbindelse med konfirmasjonsundervisningen hadde hun opprettet en hjemmeside hvor menighetsmedlemmene kunne finne nyttig informasjon. På hjemmesiden hadde hun også lagt ut personinformasjon om sine kollegaer, som navn, fritidsinteresser og i et tilfelle også opplysninger om at en av kollegaene var delvis sykemeldt. Kollegaene var ikke informert om hjemmesiden. Hjemmesiden kunne nås fra den svenske kirkens nettsted. Domstolen uttalte i punkt 46 at unntaket må tolkes ”as relating only to activities which are carried out in the course of private or family life of individuals, which is clearly not the case with the processing of personal data consisting in publication on the internet so that those data are made accessible to an indefinite number of people”.

Dersom enhver som benytter Internett har tilgang til informasjonen, vil informasjonen ikke anses som privat. Av dommen fremkommer det dermed et krav om at hjemmesider på Internett må være *lukket* for at unntaket kommer til anvendelse. Pol. § 3(2) må tolkes i samsvar med direktivet og uttalelsene fra EU-domstolen. Dermed vil i utgangspunktet ikke private hjemmesider på Internett, som behandler personopplysninger og er åpne for

⁸² Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 105.

alle, være omfattet av dette unntatt i personopplysningsloven. Dette gjør at flere behandlinger i større grad må vurderes etter unntaksbestemmelsen i pol. § 7.

Slektsforskningssider og hjemmesider på Internett hvor personinformasjon behandles, kan være omfattet av unntaket i § 3(2) dersom de er passordbeskyttet og bare spesielt inviterte kan lese informasjonen jf. Schartum og Bygrave sin utredning om behov for endringer i personopplysningsloven, heretter Rapport 2006, side 46. Her uttales det at ”[d]et er... rimelig å anta at antall personer med adgang til opplysningene ikke i betydelig grad må overstige det som ville typisk gjelder for en familie, husholdning eller nær vennekrets”.

4.3 Enkelte sentrale krav ved personopplysningsloven

4.3.1 Innledende bemerkninger

I dette punktet vil grunnleggende vilkår for behandling av personopplysninger gjennomgås. Bestemmelsene i §§ 8, 9 og 11 er noen av de mest sentrale bestemmelsene i pol., selv om de ikke gir de registrerte noen rettigheter.⁸³ Bestemmelsene retter seg mot hvordan behandlingsansvarlig skal opptre ved behandling av personopplysninger.⁸⁴ Hvor personopplysninger behandles på åpne hjemmesider eller blogger og behandlingen ikke faller inn under unntaksbestemmelsen i § 7, er utgangspunktet at vilkårene i §§ 8, 9 og 11 må være oppfylt.⁸⁵

4.3.2 Vilkår for å behandle personopplysninger etter §§ 8 og 9

For at behandling av personopplysninger skal være lovlig etter personopplysningsloven, må en ha et rettslig grunnlag for behandlingen. Det rettslige grunnlaget for behandling av personopplysninger finner en i pol. § 8. Ved behandling av sensitive

⁸³ Av Johansen, Kaspersen og Skullerud (2001) side 95 fremkommer det at dersom personvernlovgivningen skulle blitt kortet ned til et minimum, er disse bestemmelsene noen av de som ville vært igjen i loven.

⁸⁴ Andre sentrale rettigheter er retten til innsyn etter § 18 og informasjonsplikt etter §§ 19-20, men disse vil ikke omhandles nærmere i denne oppgaven.

⁸⁵ Dette er tilfellet med mindre behandlingen av personopplysninger ikke er unntatt etter andre bestemmelser som §§ 3(3), 4, 5.

personopplysninger må vilkårene i både §§ 8 og 9 være oppfylt ettersom slike behandlinger er mer inngripende for den enkelte.⁸⁶

Vilkårene i §§ 8 og 9 er at det enten må foreligge *samtykke* fra den registrerte, følge av *lov* eller falle inn under en av *nødvendighetsgrunnene* som er opplistet i henholdsvis §§ 8 eller 9.⁸⁷

Et eksempel på hvor det foreligger nødvendighetsgrunn etter pol. § 8 er hvor det på Internett ligger opplysninger om personen i en nettkatalog. Her må en se om behandlingen av personopplysningene i nettkatalogen er nødvendig for ”at den behandlingsansvarlige eller tredjeperson som opplysningene utleveres til kan vareta en berettiget interesse, og hensynet til den registrertes personvern ikke overstiger denne interessen” jf. § 8f. Dette er tilfelle for nettjenesten www.iam.no som samler informasjon som navn, telefonnummer og alder.

Opplysninger om en persons seksuelle forhold regnes som sensitive personopplysninger. Et eksempel på behandling av slike sensitive personopplysninger er episoden referert til i artikkelen i TheNewsOfToday.com.⁸⁸ Her har en student ved Duke universitetet hatt et uhøytidelig forskningsprosjekt hvor hun har hatt sex med ulike gutter gjennom studietiden, gitt dem karakterer og presentert resultatet i en Powerpoint-presentasjon kalt “An education beyond the classroom: excelling in the realm of horizontal academics” som ble lagt ut på Internett av hennes venninner. Dersom dette hadde skjedd i Norge, ville behandlingen falle utenfor unntaket i pol. § 7.⁸⁹ Behandlingsansvarlig (jenta) måtte da oppfylle vilkårene i pol. § 9 for å behandle opplysningene om seksuelle forhold. Det foreligger verken lovhjemmel eller samtykke fra de involverte guttene og noen av nødvendighetsgrunnene er neppe oppfylt. Behandlingen kan for eksempel ikke sies å ha allmenn interesse i henhold til

⁸⁶ Sensitive personopplysninger er definert i pol. § 2 nr. 8.

⁸⁷ For at et gyldig samtykke skal foreligge, må det være gitt uttrykkelig, være en informert erklæring, samt være gitt frivillig jf. pol. § 2 nr. 7. For gjennomgang av kravene til et gyldig samtykke, se Schartum og Bygrave (2004) s 131 flg.

⁸⁸ <http://thenewsoftoday.com/the-karen-owen-list-of-duke-athletes-she-slept-with-goes-viral/3360/>.

⁸⁹ Se punkt 5.2.5.

§ 8d. Behandlingen kan heller ikke sies å være nødvendig for vitenskaplige formål og samfunnets interesse i at behandlingen finner sted overstiger ikke klart ulempene dette har for de omtalte guttene etter pol. § 9h.⁹⁰

4.3.3 Grunnkrav til behandling av personopplysninger etter § 11

Av pol. § 11 fremkommer fem kumulative vilkår som alle må være oppfylt for at behandling av personopplysninger skal være lovlig. Opplysningene kan bare behandles hvor det er tillatt etter §§ 8 og 9 jf § 11 (1)a, samt være i henhold til de uttrykkelig angitte formål som er saklig begrunnet jf. bokstav b. En kan ikke benytte opplysningene til senere formål som ikke samsvarer med det opprinnelige formålet uten at den registrerte samtykker jf. pol. § 11(1)c. Det er videre et krav om at opplysningene er tilstrekkelige og relevante for formålet jf. bokstav d. Til sist må opplysningene være korrekte og oppdaterte og ikke lagres lenger enn nødvendig jf. bokstav e.

Dersom disse vilkårene ikke er oppfylt, er behandlingen lovstridig.⁹¹

⁹⁰ Behandlingen ville i utgangspunktet også være konsesjonspliktig etter pol. § 33.

⁹¹ For mer informasjon om vilkårene se Johansen, Kaspersen og Skullerud (2001) fra side 114.

5 Unntaket i personopplysningsloven § 7

5.1 Innledende bemerkninger

I punkt 4.2 ble lovens virkeområde samt noen unntak fra dette kort gjennomgått. I dette kapittelet vil ytterligere et unntak gjennomgå. Pol. § 7 gir en vid hjemmel for å kunne behandle personopplysninger. Dersom denne unntaksbestemmelsen kommer til anvendelse vil ikke reglene i §§ 8, 9 og 11, som er gjennomgått i punkt 4.3, gjøre seg gjeldende og personopplysningslovens virkeområde innsnevres.

5.2 Vilåårene i personopplysningsloven § 7

5.2.1 Generelt

For å falle inn under unntaksbestemmelsen i pol. § 7 må behandlingen ”utelukkende” skje for et av de tre alternative vilåårene ”*kunstneriske*”, ”*litterære*” eller ”*journalistiske, herunder opinionsdannende*” formål. Disse vilåårene har til dels glidende overganger.⁹² Et skuespill vil når det fremføres, anses som kunst, mens det i skriftlig form vil være et litterært verk. Forarbeidene fremhever her at grensdragningen må finne sted gjennom praktisering av loven.⁹³

Av ordlyden til bestemmelsen er formålet ved behandlingen sentral. Hvor behandling av personopplysninger har et kunstnerisk formål, er det hensikten med behandlingen som er avgjørende. En må ikke være kunstner av yrke for at vilååret ”kunstneriske” skal være oppfylt. Dette støttes også av forarbeidene til loven som sier at formålet ikke knytter seg til den formelle eller yrkesmessige statusen den behandlingsansvarlige har, men gjelder enhver persons behandling av personopplysninger for kunstneriske, litterære eller journalistiske formål.⁹⁴ Begrunnelsen for ikke å knytte ytringsfriheten opp

⁹² Ot.prp nr. 92 (1998-1999) side 108.

⁹³ Ot.prp nr. 92 (1998-1999) side 107.

⁹⁴ Ot.prp nr. 92 (1998-1999) side 107.

mot de enkelte yrkesgruppene er at det ville ført til at disse yrkesgruppene fikk betydelig større mulighet til å ytre seg enn andre.⁹⁵

Nedenfor vil vilkårene i personopplysningsloven § 7 gjennomgås. Både praksis fra EMD og Personvernemnda vil her gi tolkningsbidrag til forståelsen av vilkårene i pol. § 7. Det vil også belyses om § 7 gir en tilstrekkelig proporsjonalitetsvurdering etter EMK.

5.2.2 Vilåret ”utelukkende”

Ordlyden ”utelukkende” setter et strengt krav til at behandlingen skjer av hensyn til et av de tre alternative vilkårene. Etter ordlyden er kravet så strengt at formålet alene må være et av de oppregnede vilkårene.⁹⁶

Det kan være vanskelig å fastslå hva som nærmere ligger i vilåret ”utelukkende”. Forarbeidene gir liten veiledning. Der går det kun frem at mediers behandling av abonnementsopplysninger til for eksempel fakturering av abonnenter ikke utelukkende har et journalistisk formål. Slik behandling av personopplysninger faller dermed utenfor pol. § 7 og må oppfylle personopplysningslovens øvrige bestemmelser.⁹⁷

Hvor personopplysninger behandles i en ren nyhetsartikkel om for eksempel statsbudsjettet, faller behandlingen klart innenfor hva som utelukkende skjer for journalistiske formål.

Det kan oppstå spørsmål om en ”utelukkende” behandler personopplysninger til de ovennevnte formålene når en også har et tilleggsformål ved behandlingen av personopplysningene. Et eksempel her kan være når noen behandler personopplysninger til journalistiske, herunder opinionsdannende, formål ved blogging, men også tjener penger ved behandlingen. I det følgende vurderes grensegangen for når

⁹⁵ Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 82.

⁹⁶ Hva som ligger i de ulike vilkårene behandles under i punkt 5.2.3. til 5.2.5.

⁹⁷ Ot.prp nr. 92 (1998-1999) side 107.

behandlingen ikke lenger kan sies å være utelukkende for et av formålene ettersom en også har et annet formål ved behandlingen.

I EU-domstolens storkammeravgjørelse i Satakunnan-dommen tolket domstolen personverndirektivets artikkel 9 på bakgrunn av en forespørsel fra finske domstoler, som skulle ta stilling til en lignende problemstilling. Bakgrunnen for henvendelsen var at Satakunnan i flere år hadde innhentet offentlig skatteinformasjon fra finske skattemyndigheter. Informasjonen gjaldt cirka 1,2 millioner finner som hadde en inntekt over en viss sum. Informasjonen ble publisert alfabetisk i et blad etter kommune og inntekt. Informasjonen ble også kopiert til CD-ROM hvor Satakunnan ønsket å tilby en sms-tjeneste hvor brukerne kunne få tilsendt skatteopplysningene direkte til sine mobiltelefoner mot betaling av 2 euro.

Et av spørsmålene EU-domstolen måtte svare på var om personverndirektivets artikkel 9 skal tolkes slik at Satakunnans aktiviteter var å regne som "the processing of personal data carried out solely for journalistic purposes".⁹⁸

Domstolen sa at direktivets artikkel 9 "appl[ies] not only to media undertakings but also to every person engaged in journalism" jf. punkt 58. Selv om publiseringen også hadde et kommersielt formål, mente domstolen at dette ikke uten videre utelukker at publiseringen kan ha skjedd utelukkende for journalistiske formål, jf. punkt 59. Domstolen trakk her frem at "every undertaking will seek to generate a profit from its activities. A degree of commercial success may even be essential to professional journalistic activities". Domstolen vektla at en i vurderingen også må ta hensyn til utviklingen innen kommunikasjonsmidler og spredningsmuligheter, men fremhevet at mediet personopplysningene spres på ikke er avgjørende for om tilfellene faller inn under vilkåret utelukkende for journalistiske formål jf. punkt 60. Domstolen avsluttet med at de finske domstolene måtte foreta en konkret vurdering hvor de ser om Satakunnans bruk av offentlig tilgjengelige personopplysninger er å anse som en aktivitet som utelukkende skjer for journalistiske formål. Dette er tilfellet såfremt "the

⁹⁸ Punkt 50 i dommen.

sole object of those activities is the disclosure to the public of information, opinions or ideas” jf. dommens punkt 61-62.

Av dommen kan en lese at dersom noen har innhentet offentlige opplysninger kun for å tjene penger på opplysningene, vil behandlingen ikke falle inn under direktivets artikkel 9 og dermed heller ikke pol. § 7. Dersom personen derimot innhentet opplysningene i den hensikt å spre informasjon, synspunkter eller ideer til offentligheten, mens det kommersielle motivet kun er et sideformål, vil personopplysningsbehandlingen falle inn under direktivbestemmelsen og dermed også pol. § 7.

I Datatilsynets vedtak 07/00062-9/cbr tok tilsynet stilling til om avisen Budstikkas eiendomsdatabase på avisens nettsted, som gir oversikt over samtlige eiendomsoverdragelser i Asker og Bærum tilbake til 2002, kunne anses å ha ”utelukkende” et journalistiske formål eller om det var en ren forretningsvirksomhet og at behandlingen dermed måtte oppfylle personopplysningslovens grunnkrav. Etter at eiendomsdatabasen var blitt opprettet, førte dette til flere treff på avisens nettsider, noe som resulterte i høyere reklameinntekter. Klageren mente eiendomsdatabasen var ren forretningsvirksomhet og dermed ikke falt inn under unntaket i pol. § 7. Til dette bemerket tilsynet at ”forretningsvirksomhet” ikke er et formål som er konkret nok til å kunne vurderes som et behandlingsformål i forhold til personopplysningslovens bestemmelser. De viste her til pol § 11b som krever at behandlingsformålet skal være uttrykkelig angitt, noe som må innebære et krav om konkretisering. Tilsynet mente at journalistiske virksomheter ville ha som sideformål å tjene penger og at selv om dette også var et formål bak eiendomsdatabasen, medførte ikke dette at vilkåret ”utelukkende” ikke var oppfylt.

Saken ble klaget inn for Personvernemnda i PVN-2007-03 som uttalte at de ”slutter seg ... til tilsynets syn om at ’utelukkende’ journalistisk virksomhet ikke hindrer at en avis også har kommersielle interesser. En nettavis sitt formål er jo å selge mediet. Avgrensningen mot det som ikke er ’utelukkende’ journalistisk i en nettavis vil typisk være reklame, direkte markedsføring, abonnentopplysninger for faktureringsformål, samt ren fiksjon”.

Personvernemndas avgjørelse i PVN-2007-03 samsvarer med EU-domstolens tolkning av direktivets artikkel 9 i Satakunnan-dommen. Begge vektlegger at selv om en har et journalistisk formål med behandlingen av personopplysninger, kan en også ha kommersielle interesser ved behandlingen. Dette er ikke til hinder for at behandlingen av personopplysninger skjer utelukkende for journalistiske formål. Det samme må gjelde for både forfattere, kunstnere og også bloggere.

Dersom en blogger mottar reklameinntekter ved annonser på nettsiden sin, vil dette likevel kunne anses å være behandling av personopplysninger utelukkende for journalistisk, herunder opinionsdannende, formål. Det er også vanlig at populære bloggere får tilsendt gratisprodukter fra ulike markedsaktører som ønsker positiv omtale i bloggen. Et eksempel her er hvor en miljøengasjert blogger behandler personopplysninger når han ytrer seg om miljøutfordringer en står ovenfor. Dersom bloggeren mottar miljømagasiner gratis, får gratis togbilletter til Natur og Ungdoms sommerleirer osv., må dette likevel anses å være behandling av personopplysninger utelukkende for opinionsdannende formål så lenge miljøpolitikken bloggeren står for klart fremkommer av bloggen.

Her må det imidlertid påpekes at bloggens formål på et tidspunkt kan endre karakter fra utelukkende å ha et opinionsdannende formål etter pol § 7, til å være skjult markedsføring og et ønske om å motta ytterligere produkter, slik at vilkårene i § 7 ikke lenger anses oppfylt.⁹⁹

En svensk dom fra Högsta Domstolen, heretter Ramsbro-dommen, gir også tolkningsbidrag til hvordan vilkåret ”utelukkende” i pol. § 7 skal forstås. Dommen gjaldt Ramsbros publisering av personopplysninger på en hjemmeside hvor formålet var å belyse bankers, finansinstitusjoners og enkelte kapitalisters skadegjøring i perioden rundt den svenske bankkrisen på 1990-tallet.¹⁰⁰ Spørsmålet i dommen var om det dreide

⁹⁹ <http://fotballfrue.no/> er eksempel på en blogg hvor en kan stille spørsmål ved om personopplysninger blir behandlet til utelukkende opinionsdannende formål, se <http://e24.no/media/article3908968.ece>.

¹⁰⁰ Högsta domstolens dom av 12.juni 2001, mål nr B 293-00.

seg om ulovlig overføring av personopplysninger til utlandet etter personoppgiftslagen (PuL), eller om hjemmesiden falt inn under unntaket utelukkende for journalistisk formål etter PuL 7 § annet ledd.¹⁰¹ Herunder oppstod et spørsmål om de krenkende personopplysningene, som fremkom av nettsiden, utelukkende ble publisert for ”journalistiska ändemål”.¹⁰² Domstolen konkluderte med at Ramsbros publiseringer av personopplysninger skjedde utelukkende for journalistiske formål.

Domstolen la vekt på at slik personopplysningsbehandling som skjer i massemedia for annet enn til redaksjonelle formål, for eksempel medias behandling av personopplysninger til fakturering av kunder, faller utenfor unntaket. Videre uttales det i dommen at ”[n]ågot stöd för att uttrycket ’uteslutande’ därutöver också skulle tolkas så att det oberoende av att en publicering haft journalistiska ändamål skulle vara möjligt att med stöd av personuppgiftslagen bestraffa angrepp på annans goda namn och rykte kan inte anses föreligga”. Selv om en også kommer med krenkelser, kan behandlingen likevel anses utelukkende å ha et journalistisk formål. Domstolen fremhever likevel at dette ikke innebærer at så lenge det foreligger et journalistisk formål så står en fritt til å fremføre krenkende opplysninger. En kan være beskyttet gjennom annen lovgivning.¹⁰³

Av drøftelsene ovenfor må en forstå at personer kan behandle personopplysninger utelukkende for kunstneriske, litterære, journalistiske, herunder opinionsdannende, formål etter pol. § 7 selv om de også tjener penger på virksomheten eller kommer med krenkende uttalelser mot noen. Behandler en utelukkende personopplysninger i artikler, bøker etc. for å oppnå noe annet enn å spre informasjon, synspunkter og ideer til offentligheten, for eksempel hvor formålet er å sjikanere og mobbe en person, vil dette normalt ikke kunne anses å være innenfor pol. § 7. Slik personopplysningsbehandling er ikke beskyttelsesverdig etter ytringsfrihetsbestemmelsen og hensynet til personvernet gjør at behandlingen må oppfylle personopplysningslovens behandlingsgrunnlag og grunnkrav i blant annet §§ 8, 9 og 11.

¹⁰¹ Personoppgiftslagen (1998:204) av 29. april 1998, heretter PuL.

¹⁰² Jf. dommen side 12.

¹⁰³ Se punkt 1.4.

5.2.3 Kunstneriske formål

Ordlyden ”kunstneriske formål” tilsier at hensikten med behandlingen av personopplysningene er å fremme kunsten. Kunst er en måte å uttrykke seg på og en måte å formidle et budskap. Kunst kan være både vakkert eller provoserende, og har også flere uttrykksmåter. I forbindelse med pol. § 7 kan kunsten være uttrykt gjennom musikk, film, på internett ved for eksempel hjemmesider og blogger. Listen her er langt fra uttømmende.¹⁰⁴

Forarbeidene nevner at behandling av personopplysninger for kunstneriske formål kan være å lage dokumentarfilm, forfatte skuespill eller revy.¹⁰⁵

Figur 1: Veronika Moens bilde "DK 85803 - bomring" ble utstilt på Oslo S høsten 2008 og består av kunstnerens 271 bomringpasseringer i 2007.

Også film basert på virkelige hendelser kan omfattes av pol. § 7. Tidligere ble slike filmer ansett å falle inn under det ulovfestede personlighetsvernet i norsk rett. Dette

¹⁰⁴ Åndsverkloven § 1(2) gir ytterligere eksempler på hva som kan anses som kunst. Hvor det behandles personopplysninger ved kunst som har verkshøyde etter åndsverkloven, må den normalt falle inn under pol. § 7.

¹⁰⁵ Ot.prp nr. 92 (1998-1999) side 108.

fremkommer av To mistenkelige personer-dommen.¹⁰⁶ Her ble et filmselskap ansett uberettiget til å vise en filmatisering av lensmannsmordene begått i 1926 og jakten på deres mordere. Da filmatiseringen fant sted, hadde den gjenlevende morderen fullført soning, skiftet navn og stiftet familie. Han fryktet at den nye interessen for lensmannsmordene som filmen ville vekke, ville true hans privatliv. Høyesterett konstaterer at ”det ikke [er] nødvendig å ta standpunkt til spørsmålet om forholdet rammes av [§§ 246, 247 og 390 i] straffeloven. Det er tilstrekkelig for meg at jeg med byretten finner at det i norsk rett finnes et alminnelig rettsvern for personligheten, og at ankemotparten innenfor rammen av dette vern har rett til å motsette seg oppførelsen av den omhandlede film”.¹⁰⁷

Siden 1952 har hensynet til personvernet langt på vei måtte vike for ytringsfriheten på dette punkt. Lassen har uttalt at ”[f]lertallets vurderinger i dommen om To mistenkelige personer hører hjemme i en annen virkelighet enn dagens, de bygger på en forgangen tids rettsfølelse”.¹⁰⁸ I dag vil en filmatisering som er basert på virkelige hendelser, som for eksempel Nokas-ranet, falle inn under pol. § 7.¹⁰⁹

5.2.4 Litterære formål

Ordlyden ”litterært” oppstiller et visst krav til kvalitet på verket, slik at det er en nedre grense for hva som kan anses som litterært. Ordlyden setter imidlertid ikke krav om at det må være stor interesse for det litterære arbeidet og det foreligger dermed ikke krav om at det for eksempel må være publisert i stort opplag. Ordlyden er imidlertid vag og det er vanskelig å trekke noe klart ut av den.

I forhold til § 7 faller for eksempel e-bøker av ulike sjangre innenfor ordlyden, som skjønnlitteratur eller biografier, men også artikler og tidsskrifter som er søkbare.¹¹⁰ En nettside som inneholder en samling av noveller faller innenfor hva som kan anses å ha

¹⁰⁶ Rt-1952-1217.

¹⁰⁷ Side 1219 i dommen.

¹⁰⁸ Lassen (1987) side 954.

¹⁰⁹ Filmen Nokas hadde premiere på norske kinoer 1. oktober 2010.

¹¹⁰ E-bøker er elektronisk tilgjengelige bøker, for eksempel på Internett.

et litterært formål, men dersom det på nettsiden bare står at ”Kari Nordmann er en løgner”, vil dette vanskelig kunne sies å ha et litterært formål.¹¹¹

Forarbeidene gir liten veiledning om hva som omfattes av vilkåret. De trekker frem at innhenting og registrering av personopplysninger for å forfatte skuespill og revyer omfattes av begrepet.¹¹²

En kan stille spørsmål om litterære arbeider, hvor formålet er å ydmyke og latterliggjøre personene som er omtalt, vil falle innenfor ordlyden ”litterære formål” i § 7.

Her er satire et eksempel. Dette er et verk hvor en spotter eller kritiserer personer på en humoristisk måte. Satire må normalt falle inn under ”litterære formål”, ellers vil ytringsfriheten undergraves for mye. Der personer føler seg krenket av satiren, kan de være beskyttet gjennom annen lovgivning, se punkt 1.4.

Et praktisk spørsmål er om slektsforskningssider på Internett, som for eksempel <http://www.myheritage.no/slektsforskning>, faller inn under ordlyden ”litterære formål” jf. pol § 7.¹¹³

På den nevnte nettsiden kan en velge kun å dele innholdet med ens egen familie, slik at dette i utgangspunktet faller inn under unntaket i pol. § 3(2).¹¹⁴ En kan også velge å la alt innholdet i slektstreet være offentlig, og det er her spørsmålet blir aktuelt.

¹¹¹ Åndsverkloven § 1(2) har flere eksempler på hva som kan anses å ha litterære formål. Hvor en behandler personopplysninger i det litterære verket og det har verkshøyde etter åndsverksloven, vil det normalt falle innenfor pol. § 7.

¹¹² Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 108.

¹¹³ I Sverige har de vurdert spørsmålet etter et annet vilkår. Her har de fastlagt at slektsider på Internett ikke omfattes av unntaket for ”journalistisk ändemål” ettersom dette ikke kan sies å informere, utøve kritikk eller vekke debatt om samfunnsspørsmål av betydning for allmennheten jf. Datainspektionens tidning nr. 2/2010 side 6. Dette må være riktig. De tar imidlertid ikke stilling til om slektsforskningssider på Internett kan anses å være et ”litterært skapande” etter PuL 7 §.

¹¹⁴ I et slektstre vil det publiseres opplysninger om døde personer, men dette regnes i utgangspunktet ikke som en personopplysning jf. punkt 1.2.3. Personopplysninger om levende personer faller innenfor personopplysningsloven.

Informasjonen om enkeltpersoner, som fremkommer i slektstreet, har betydning for hva som kan anses som "litterært". Dersom en lager et slektstre med lite personinformasjon, for eksempel bare portrettbilder og navn, vil dette trolig være av for lav kvalitet til å falle inn under begrepet "litterært".¹¹⁵

På slektssider kan en blant annet dele familiebilder, familiebegivenheter, informasjon om utdanning, arbeid, kjærlighetsliv, familiens medisinske historie osv. Hvor slektstreet inneholder slik informasjon, selv om den er noe stikkordsmessig, vil nok innholdet kunne anses som litterært. Enkelte nettsider tilbyr også ansiktsgjenkjenning. Dersom flere legger ut informasjon og bilder om en person, vil den samlede informasjon som ligger søkbart tilgjengelig om personen, være svært omfattende. Dette kan oppleves som svært personverninnngripende.

Et slektstre kan imidlertid i mange tilfeller sammenlignes med biografier. I biografier søker forfatteren å skrive om sitt eget eller andres liv. Her omtales personer som i større eller mindre grad har vært delaktige i den biografertes liv. Biografier anses klart å falle innenfor hva som anses å være litteratur. Dette trekker tungt i retning av at slektsforskningssider av en viss kvalitet er et litterært verk og slike slektsforskningssider faller dermed inn under unntaksbestemmelsen i pol. § 7.

En kan her reise spørsmål ved om pol § 7 i slike tilfeller representerer en tilstrekkelig proporsjonalitetsvurdering. I EMD-dommen Von Hannover mot Tyskland, heretter Caroline-dommen, stilles det krav til at behandlingen må ha offentlig interesse. Dommen gjaldt publisering av en rekke bilder som viser prinsessen i hennes hverdagsliv hvor hun utfører private gjøremål. Prinsesse Caroline vant ikke frem mot avisen foran tyske domstoler og klagde Tyskland inn for EMD for brudd på EMK artikkel 8.

EMD fremhevet at ved avveiningen mellom hensynene til privatliv og ytringsfrihet har domstolen "always stressed the contribution made by photos or articles in the press to a

¹¹⁵ Slekstreet kan likevel anses som kunstnerisk og falle inn under unntaket i pol § 7.

debate of general interest”.¹¹⁶ En må imidlertid skille mellom det å rapportere fakta som tilfører en debatt noe, for eksempel hvordan en politiker utøver sitt virke, og det å rapportere fakta fra en persons privatliv som ikke utøver offisielle funksjoner.¹¹⁷ Domstolen la vekt på at hovedformålet med artiklene om prinsessen var å tilfredsstille nysgjerrigheten til en spesiell lesergruppe og domstolen uttalte at dette ”cannot be deemed to contribute to any debate of general interest to society despite the applicant being known to the public”. Domstolen uttalte at ytringsfriheten i disse tilfellene må tolkes innskrenkende.¹¹⁸ Domstolen uttalte videre at retten til privatliv strekker seg lenger enn til en rett til familieliv og inkluderer også en sosial dimensjon. Kjendiser må kunne nyte en ”legitimate expectation” om rett til beskyttelse og respekt av privatlivet.¹¹⁹ Under konklusjonen sa domstolen at den avgjørende faktoren i å balansere hensynet til privatlivet mot ytringsfriheten bør ligge i ”the contribution that the published photos and articles make to a debate of general interest”.¹²⁰ Dette var ikke oppfylt i Caroline-dommen.

I lys av Caroline-dommen kan en stille spørsmål om enkelte slektsforskningssider på Internett bare tilfredsstiller nysgjerrigheten til en spesiell lesergruppe og ikke bidrar til en debatt av allmenn interesse, slik at hensynet til personvernet må veie tyngre enn ytringsfriheten i disse tilfellene.

Ivrige slektsforskere på Internett behandler ofte svært mye personinformasjon, også sensitive opplysninger. Enkelte føler det svært krenkende at en fjern slektning har samlet inn og publisert opplysningene på Internett. De har verken ønske om å være representert i egen slektshistorie eller interesse av at den er publisert på Internett og ønsker den fjernet. Andre igjen har ikke nok med sin egen slektshistorie, men leser og bidrar med informasjon også til andres slekter.

¹¹⁶ Caroline-dommen punkt 60.

¹¹⁷ Dommens punkt 63.

¹¹⁸ Punktene 65-66 i dommen.

¹¹⁹ Dommens punkt 69.

¹²⁰ Dommens punkt 76.

Slektsforskningssider kan sies å tilfredsstillende en spesiell gruppes nysgjerrighet, og i lys av Caroline-dommen kan dette tilsi at ytringsfriheten må tolkes innskrenkende. De fleste slektssider gir ikke tilskudd til en debatt av allmenn interesse, og i slike tilfeller er en utenfor det området som reglene om ytringsfriheten særskilt skal regulere. Dette kan trekke i retning av at hensynet til personvernet her bør veie tyngst.

Lokalhistoriedommen kan gi tolkningsbidrag ved spørsmålet om slektsforskning på Internett representerer en tilstrekkelig proporsjonalitetsvurdering og har allmenn interesse.¹²¹ Lokalhistoriedommen gjaldt spørsmål om privatlivet til en dame var krenket etter strl. § 390 ved eksmannens publisering av en lokalhistoriebok. Eksmannen skrev blant annet om deres samliv på et småbruk. Høyesterett uttaler at hensynet til personvernet må avveies mot ytringsfriheten, slik at innholdet blir i samsvar med EMK artiklene 8 og 10.¹²² Retten foretok en objektiv rettsstridsvurdering hvor Høyesterett vektla at lokalhistorieboken ikke var av sensitiv karakter og at den var fri for intime detaljer. Domstolen mente at en i enkelte avsnitt kunne få et negativt inntrykk av ekskonen, men at opplysningene ikke var spesielt følsomme. Retten la videre vekt på at det var en kjensgjerning at partene gikk fra hverandre, noe som var kjent i lokalmiljøet, som var bokens primære nedslagsfelt. Høyesterett uttalte i punkt 66 at "[d]en aktuelle fremstillingens innhold og form ... må sies å ligge innenfor den frihet historieskriveren eller selvbiografen må ha til å beskrive personer som har deltatt i ens liv og levnet". Retten kom til at boken ikke var rettsstridig. Det var dermed ikke brudd på bestemmelsen i strl. § 390. Boken vil også være innenfor personopplysningsloven § 7.

Slektsforskningssider på Internett skiller seg noe fra en lokalhistoriebok. En lokalhistorie vil i de fleste tilfeller ha mer historisk verdi og større interesse for allmennheten enn det blodsbandene innen en bestemt familie vil ha. Den allmenne interessen for en bestemt slekt vil i de fleste slekters tilfelle være begrenset.¹²³

¹²¹ Rt-2010-258, heretter Lokalhistoriedommen.

¹²² Punkt 54.

¹²³ Det kan stille seg annerledes for f.eks. kongefamilien.

Dersom det i slektssidene er samlet inn opplysninger om navn og alder, er dette informasjon som allerede er offentlig tilgjengelig ved søk på for eksempel skattelister på Internett, og er ikke informasjon som er særlig personverninnngripende. Er slektssidene supplert med informasjon om utdanning eller yrke, er dette i et stort antall tilfeller også informasjonen som direkte eller indirekte er tilgjengelig ved et Google-søk. I disse tilfellene er ikke personverntrustelsen stor og hensynet til ytringsfriheten bør veie tyngre enn personvern hensyn.

Det stiller seg annerledes når opplysningene er supplert med opplysninger som griper inn i ens private sfære. Opplysninger om økonomiske forhold og hvilke interesser en har, kan for mange føles mer inngripende i privatlivet. Slektsider som inneholder opplysninger om medisinsk historie eller andre sensitive opplysninger som religiøs tilknytning, straffbare handlinger eller seksuelle forhold, kan vanskelig sies å ha allmenn interesse og her bør personvern hensynene få størst vekt i proporsjonalitetsvurderingen.¹²⁴

Personverntrustelsen er også mye større når personopplysninger ligger på Internett enn når de forekommer i trykt form. På Internett kan en gjøre søk på personer ved hjelp av søkemotorer, søke internt i dokumenter på internettsidene og koble og sammenstille informasjonen fra ulike kilder på Internett. Dette tilsier at personvern hensyn gjør seg sterkere gjeldende hvor informasjonen ligger på Internett.

I en proporsjonalitetsvurdering vil hensynet til personvernet for et stort antall slektsider veie tyngre enn hensynet til ytringsfriheten. Det kan dermed sies å være motstrid mellom personopplysningsloven § 7, hvor ytringsfriheten veier tyngst dersom behandlingen utelukkende er for litterære, kunstneriske og journalistiske formål, og EMK, hvor kravet er en rimelig balanse mellom personvern hensyn og ytringsfriheten. Dette settes særlig på spissen hvor det er snakk om publisering av sensitive personopplysninger.

¹²⁴ Jf. EMD-dommen Z mot Finland avsnitt 96 som fremhever at dersom behandlingen er av sensitive personopplysninger vil dette veie tungt i en proporsjonalitetsvurdering.

Et ytterligere eksempel på at personopplysningsloven § 7 ikke representerer en tilstrekkelig proporsjonalitetsvurdering er ved skjønnlitteratur som behandler personopplysninger om virkelige personer.¹²⁵ Slike bøker vil normalt falle inn under pol. § 7, men dette kan stille seg annerledes ved en konkret proporsjonalitetsvurdering etter EMK.

Et eksempel fra EMD kan illustrere dette. Le Pen-dommen gjaldt publiseringen av en roman som blandet virkelige hendelser med fiksjon og som knyttet Jean-Marie Le Pen til rasistiske drap begått i Paris og Marseille av skinheads tilknyttet Front Nasjonal.¹²⁶ Utgiverne ble dømt for ærekrenkelser, noe utgiverne mente krenket deres ytringsfrihet. Flertallet i EMD kom til at de ikke kunne beskytte seg bak at boken bare var en roman. Domstolen sa at politikere må akseptere bredere kritikk enn privatpersoner, men denne romanen rammet både Front Nasjonal og partileder Le Pens rykte uten at romanen ledet til en politisk debatt.¹²⁷

Denne dommen gir ikke bare tolkningsbidrag til ærekrenkelsesreglene i straffeloven, men sier også at en etter EMK artikkel 10 ikke kan publisere hvilke opplysninger en ønsker om virkelige personer i bøker, selv om selve handlingen er fiksjon. Litterært har en fortellerfrihet til å skrive om virkelige hendelser, som et stortingsvalg, og bringe opplysninger om hvordan statsministre og stortingspolitikere faktisk opptrådte rundt valget. Dette skiller seg imidlertid fra litterære verk hvor virkelige personer gis andre egenskaper og utfører handlinger de slett ikke har gjort. Slike bøker vil nok imidlertid falle inn under vilkåret ”litterære formål” i pol § 7.¹²⁸

5.2.5 Journalistiske, herunder opinionsdannende, formål

Ordlyden ”journalistiske formål” tilsier at formålet med behandlingen av personopplysningene er det sentrale. En trenger altså ikke være journalist av yrke for at vilkåret kan få anvendelse. Det er dermed ikke bare journalister som omfattes, men enhver som ønsker å ytre seg om temaer som kan være av interesse for allmennheten.

¹²⁵ Personer kan imidlertid være vernet gjennom annen lovgivning, se punkt 1.4.

¹²⁶ Lindon, Otchakovsky-Laurens og July mot Frankrike (heretter Le Pen-dommen).

¹²⁷ Dommens punkt 54 og 56.

¹²⁸ Personer kan likevel kunne være beskyttet ved annen lovgivning, se punkt 1.4.

Ordlyden er dermed vid. Alt fra gravende journalistikk og dagsaktuelle saker til mer sladderpreget arbeid, publisert i nettaviser, blogger, på tv osv. omfattes.

Av forarbeidene fremgår det også at behandling av personopplysninger til ”journalistiske formål” knytter seg til virksomhetens art, og ikke til hvilken formell eller yrkesmessig status den behandlingsansvarlige har. Her omfattes slik behandling som utføres i uke- eller dagspressen og etermedias redaksjonelle arbeid, enten dette utføres av ansatte eller frilansere.¹²⁹

I den norske transformasjonen av personverndirektivet har en tatt inn tillegget ”herunder opinionsdannende”. Etter ordlyden må tillegget forstås som ytringer som er ment å kunne påvirke andre i samfunnsdebatten. Bruken av ”herunder” peker tilbake på ”journalistiske”, slik at det som er opinionsdannende faller inn under ordlyden til ”journalistiske”. Ovenfor er det journalistiske formålet presentert som enhver persons ytringer om temaer av allmenn interesse. Ordlyden til ”journalistiske formål” og ”opinionsdannende formål” er dermed sammenfallende og etter ordlyden bringer ikke tillegget ”opinionsdannende” noe nytt til hva som må forstås som ”journalistiske formål”.¹³⁰

Det fremgår imidlertid av forarbeidene at tillegget ”herunder opinionsdannende” ble tatt med i pol. § 7 for ”å klargjøre direkte i lovteksten at begrensningene i lovens anvendelse av hensyn til ytringsfriheten også gjelder andre typer ytringer enn dem det er naturlig å karakterisere som ytringer for journalistiske formål ut fra en alminnelig forståelse av dette begrepet”.¹³¹ Departementet mener at tillegget øker forutberegneligheten.

Personverndirektivet benytter ordlyden ”utelukkende i journalistisk øyemed” og forståelsen av bestemmelsen gir ytterligere tolkningsbidrag til pol § 7. Direktivet har

¹²⁹ Ot.prp. nr 92 (1998-1999) side 107.

¹³⁰ Se nedenfor i punkt 6 for en nærmere gjennomgang av dette.

¹³¹ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 82.

som nevnt ikke et tillegg for opinionsdannende formål. Hensikten med direktivets artikkel 9 er å verne ytringsfriheten. En skal kunne dele sine meninger og tanker med andre uten innblanding fra offentlig myndighet.¹³² Dette medfører at ”journalistisk formål” gis et vidtrekkende innhold, og gjelder enhver som behandler personopplysninger ved å ytre seg om samfunnsforhold.¹³³ Vilkåret utvides ytterligere ved at også andre hensyn enn de rent journalistiske formål kan spille inn, for eksempel kommersielle formål, jf. Satakunnen-dommen. Personopplysningslovens ordlyd ”journalistiske, herunder opinionsdannende, formål” skal tolkes tilsvarende direktivets vilkår for ”journalistisk øyemed”.

I Ramsbro-dommen tok retten stilling til hva som ligger i vilkåret ”journalistiska ändemål” jf. PuL 7 §.¹³⁴ Den svenske loven bygger også på direktivets artikkel 9, samt EMK artiklene 8 og 10, men har ikke tillegget ”opinionsdannende formål” slik den norske lovteksten har. Domstolen uttaler på sidene 8-9 ”[a]tt uttrycket journalistiska ändamål använts kan under sådana förhållanden inte antas vara i avsikt att privilegiera etablerade massmedier eller personer som är yrkesverksamma inom sådana medier. Med uttrycket torde snarare få antas vara avsett att betona vikten av en fri informationsspridning i frågor av betydelse för allmänheten eller för grupper av människor och en fri debatt i samhällsfrågor”. Domstolen mener her at uttrykket ”journalistiska ändemål” inneholder krav til at innholdet skal vekke debatt, gi informasjon og utøve kritikk i samfunnsspørsmål som har betydning for allmennheten.¹³⁵ Avgjørelsen viser at uttrykket ”journalistiska ändemål” har minst samme rekkevidde som pol § 7, selv om den norske bestemmelsen har tillegget ”herunder opinionsdannende” formål.

I det følgende skal en se på hvilke momenter som er lagt til grunn for at ytringer omfattes av begrepet ”journalistiske, herunder opinionsdannende, formål”.

¹³² Se personverndirektivets forale punkt 37, som viser til EMK artikkel 10.

¹³³ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 82.

¹³⁴ Dommen er også omtalt i punkt 5.2.2.

¹³⁵ Se også <http://www.datainspektionen.se/fragor-och-svar/personuppgiftslagen/vad-innebar-undantaget-for-journalistiska-andamal/>.

I Datatilsynets sak 07/00062-9/cbr, som gjaldt avisen Budstikkas eiendomsdatabase, anførte klager at databasen måtte anses å være av teknologisk art og derfor ikke hadde et journalistisk formål.¹³⁶ Her la tilsynet vekt på at bransjen selv hadde tildelt Budstikka bronseplassen i kåringen Årets avisside på nett, nettopp for denne tjenesten. At bransjen selv mente dette var et journalistisk arbeid, fikk her avgjørende vekt. Her ser en at bransjenormer har betydning for hva som anses å falle innunder unntaket i pol. § 7.

Saken ble imidlertid klaget inn for Personvernemnda i PVN-2007-03. Nemnda fremhevet at det ikke var et krav om at materialet må være bearbeidet for å falle inn under unntaket og uttaler at gjengivelse av rene faktaopplysninger som resultatlister, vil være journalistisk virksomhet, og nemnda henviser til PVN-2005-14. Dette vedtaket gjennomgås nedenfor.

I Datatilsynets årsmelding 2001 står det at tilsynet ba pressens organer definere hva de mente var journalistisk virksomhet.¹³⁷ I svaret til Datatilsynet stod det ”I den grad det finnes definerte avgrensninger i noen form, gjelder det i forhold til reklame og fiksjon...”. Tilsynet forstår dette slik at pressens organer selv definerer journalistikk som alt som ikke er reklame og fiksjon. Etter pol. § 7 kan fiksjon likevel falle inn under vilkåret for litterære formål.

En kan imidlertid stille spørsmål om behandling av personopplysninger ved reklame kan anses å skje utelukkende for et opinionsdannende formål. Behandlingen av personopplysninger kan for eksempel skje når en person som er veldig glad i Coca Cola prøver å påvirke andre til å kjøpe produktet ved å publisere leserinnlegg og debattinnlegg på Internett. Det fremkommer imidlertid av Ot.prp.nr.92 (1998-1999) side 107-108 at ”[d]et finnes en rekke publikasjoner [med journalistiske eller opinionsdannende formål] som reelt sett er reklame for produkter og tjenester, og som loven gjelder for på vanlig måte”. Dermed faller også reklame utenfor hva en kan anse som opinionsdannende formål.

¹³⁶Saken er også omtalt i punkt 5.2.2.

¹³⁷ Se side 43.

Sportsresultater i idrettsklubber er å anse som behandling av personopplysninger til journalistiske formål. Spørsmålet kom opp i PVN-2005-14. En person ønsket sitt navn og graderinger slettet fra internettsiden til en karateklubb. Datatilsynet fattet vedtak om pålegg om å slette personopplysningene på nettsiden ettersom tilsynet fant at internettsiden inneholdt historikk, resultater og generelle opplysninger som var rettet mot et begrenset publikum og ikke hadde noen stor interesse for allmennheten. Saken ble klaget inn for Personvernemnda. Nemnda mente at referater av resultater ved idrettskonkurranser samt rangering av utøvere har et journalistisk formål. Nemnda viste til kommentarutgaven til pol. hvor det fremgår at et journalistisk formål er mer enn utgivelsene fra dagspressen og ukepressen.¹³⁸ Personvernemnda mente at karateklubbens hjemmeside ikke skilte seg fra andre klubbsider på Internett med resultater, rangeringer og klubbrelaterte nyheter, og at siden dermed var omfattet av begrepet ”journalistisk formål” i pol. § 7. Klageren kunne dermed ikke kreve personopplysningene slettet fra siden. Nemnda fremhevet at dette også ble styrket av at et motsatt resultat ville tillate en person å redigere historien, noe som ville ført til ufullstendige resultatlister og rangeringsoversikter. Det kan imidlertid bemerkes at all sletting fremstår som en redigering av historien.¹³⁹ Sletting er et virkemiddel etter personopplysningsloven for å sikre at opplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig og for å sikre datakvalitet.

Det er flere tilfeller hvor det kan være tvil om forholdet faller inn under bestemmelsens ordlyd og om unntaksbestemmelsen i § 7 kommer til anvendelse. I det følgende skal en se på grensetilfeller for journalistiske virksomheter.

Som nevnt under punkt 5.2.4 er det i EMD satt strenge krav til hva som er av offentlig interesse jf. Caroline-dommen. Det er ikke nok at opplysningene blir etterspurt av en liten gruppe lesere av aviser og ukeblader. Behandlingen av personopplysningene må ha en opplysningsverdi. Om opplysningene har offentlig interesse er av betydning for innholdet og grensedragningen i pol. § 7.

¹³⁸ Se Johansen, Kaspersen og Skullerud (2001) side 92.

¹³⁹ Blume (2009) side 23.

Rene avisartikler om politikk, økonomi og sport er klart innenfor hva som kan anses som offentlig interesse og faller inn under bestemmelsen i pol § 7. En kan imidlertid stille spørsmål ved om journalistikken til den såkalte sladderpressen faller inn under unntaket. Nettaviser som www.seher.no har ofte et sladderpreget innhold. Spørsmålet er om slike artikler har offentlig interesse eller bare stilner nysgjerrigheten til en spesiell lesergruppe og derfor ikke kan anses å være ”journalistisk virksomhet” etter pol. § 7.

Dersom artiklene på internettsiden www.seher.no viser kjendiser på den røde løperen i forbindelse med en filmlansering kan oppslaget ha allmenn interesse og falle inn under pol. § 7. Det samme må gjelde dersom en artikkel viser kongefamilien på fjelltur hvor de støtter opp om prinsesse Märtha Louise etter medieoppslag hvor det fremgår at prinsessen sier hun kan kommunisere med de døde. De omtalte personene har da selv trådt inn i den offentlige sfære og kongefamiliens håndtering av slike uttalelser har offentlig interesse. Det stiller seg imidlertid annerledes dersom det er bildeartikler som viser kjendiser som er ute på byen med sine venner eller på privat ferie i fjellet. Dette viser kjendisene i deres privatliv og bidrar ikke til en debatt av generell interesse jf. Caroline-dommen. Bildene har ingen opplysningsverdi i slike tilfeller og faller ikke inn under unntaket i pol § 7.

Et annet spørsmål er om publiseringen av skattelistene kan sies å skje utelukkende for journalistiske, herunder opinionsdannende, formål. Det følger av PVN-2007-03 at det ikke er et krav om at materialet må være bearbeidet. I Satakunnan-dommen punkt 62 fremgår det videre at ”data from documents which are in the public domain under national legislation, must be considered as activities involving the processing of personal data carried out ‘solely for journalistic purposes’, within the meaning of that provision, if the sole object of those activities is the disclosure to the public of information, opinions or ideas”. Hjemmelen for publisering av skattelistene er ligningsloven § 8-8.¹⁴⁰ Selve publiseringen av skattelistene i nettaviser kan dermed sies

¹⁴⁰ Lov om ligningsforvaltning (ligningsloven) av 13. juni 1980 nr. 24.

å gi informasjon om andres inntekts- og formuesforhold og kan bidra til å skape debatt om skattespørsmål, og må sies å ha et journalistisk formål jf. Satakunnan-dommen.¹⁴¹

En kan imidlertid stille spørsmål ved om artikler som henter informasjon fra skattelister og bringer nyheter som for eksempel ”Dette er Fredrikstads fattigste gate” eller ”Ikke rik av silikon” utelukkende har til formål å spre informasjon, opplysninger eller meninger til allmennheten jf. Satakunnan-dommen.

Hvor en artikkel gjelder publisering av skatteopplysninger om for eksempel Fredrikstads fattigste gateadresse, vil formålet ved publiseringen være avgjørende. Dersom artikkelen bare konstaterer at det er byens mest lavtlønnede arbeidstakere som bor der, kan artikkelen vanskelig sies å ha noen opplysningsverdi og være av interesse for allmennheten jf. Caroline-dommen. En slik artikkel kan derfor ikke anses som utelukkende for journalistisk eller opinionsdannende formål. Er artikkelens formål derimot å kaste lys over minstepensjonisters utbetalinger eller studenters trange kår, kan det stille seg annerledes. Dette vil kunne ha allmenn interesse og bidra til en offentlig debatt om pensjonsordningen eller studielånet.

Sistnevnte artikkel, ”Ikke rik av silikon”, er publisert i www.seher.no. Artikkelen sammenligner inntektene til ulike glamourmodeller med modellenes bryststørrelse, med og uten implantat, og konkluderer med at glamourmodellene tjener best uten silikon i brystene.¹⁴²

Artikler må ikke bare være av interesse for en spesiell lesergruppe, men ha allmenn interesse jf. Caroline-dommen. Glamourmodellers bryststørrelse sammenlignet med deres lønn kan i utgangspunktet kun sies å være av interesse for en liten lesergruppe. Imidlertid er en slik artikkel svært spesiell og fanger nok en del ekstra lesere ved dette. I tillegg er det på det rene at artikler om kropp selger når aviser og blader skriver om

¹⁴¹ Det kan her bemerkes at mange mener at begrunnelsen bak offentliggjøringen av skattelister ikke lenger er til stede, se blant annet Advokatenes notat til åpen høring i Stortingets finanskomité 11. januar 2010, http://advokatforeningen.no/PageFiles/13795/Notat_offentlige_skattelist.pdf.

¹⁴² <http://www.seher.no/854064/modellene-tjener-daarlig>.

dette. Dermed øker interessefeltet. Den kan også sies å ha en underliggende interesse for jenter som kanskje drømmer om plastikk kirurgi der artikkelen gir informasjon om at silikonimplantater ikke nødvendigvis gjør en rik. En slik type artikkel må sies å være helt i grenseområdet for hva som kan anses å ha et journalistisk formål, men faller trolig inn under vilkåret i pol. § 7. Her vil grl. § 100 kunne spille inn i avveiningen hvor en kan vurdere om artikkelen kan forsvares av ytringsfrihetens begrunnelse i sannhetssøking, demokrati og individets frie meningsdannelse.

Når personlig informasjon blir offentliggjort gjennom media eller andre kanaler, kan personer føle at omdømmet deres krenkes. Et eksempel her er fra EMD-dommen Pfeifer mot Østerrike fra 2007, hvor domstolen fant at EMK artikkel 8 også verner en persons omdømme.¹⁴³

Slik pol. § 7 er utformet, vil krenkelser av en persons omdømme falle inn under unntaket i pol. § 7 så lenge dette kan anses å ha for eksempel et journalistisk eller opinionsdannende formål.

Etter EMD vil hensynet til personvernet kunne veie tyngre i proporsjonalitetsvurderingen i slike tilfeller, slik at ytringsfriheten i enkelte tilfeller må vike. EMD har imidlertid i en rekke dommer fremhevet pressens rolle som ”public watchdog”, hvor de blant annet skal avsløre maktmisbruk og korrupsjon.¹⁴⁴ Det skal derfor mye til før ytringsfriheten må vike av hensyn til personvernet. I det følgende vil en del EMD-dommer fra strafferettens område nevnes, men som likevel kan belyse grensedragningen for hvilke behandlinger av personopplysninger som faller inn under vilkåret i pol. § 7. Dommene avveier forholdet mellom personvern hensyn og hensyn til ytringsfriheten og inneholder momenter for når et arbeid kan anses å være et journalistisk arbeid.

¹⁴³ Domstolen uttaler at ”a person’s reputation, even if that person is criticised in the context of a public debate, forms part of his or her personal identity and psychological integrity and therefore also falls within the scope of his or her ‘private life’ ” jf. dommens punkt 35. Dermed konkluderer EMD med at omdømmet faller inn under retten til privatliv etter EMK artikkel 8.

¹⁴⁴ Se blant annet Lindon, Otchakovsky-Laurens og July mot Frankrike punkt 62, Bladet Tromsø og Stensaas mot Norge punkt 59.

Slik det følger av ordlyden ”journalistiske, herunder opinionsdannende, formål” etter pol. § 7 er som nevnt graden av offentlig interesse viktig. Dette fremheves også som viktig når ytringsfriheten skal veies mot personvernet i EMD. Dommen *Bladet Tromsø og Stensaas mot Norge* gjaldt avisartikler om selfangstmetoder hvor det fremkom kritiske uttalelser mot mannskapet på en selfangstskute. Kritikken hadde bakgrunn fra en selfangstinspektørs rapport. Mannskapet om bord på skuta gikk til sak mot *Bladet Tromsø* hvor det ble avsagt dom om mortifikasjon. *Bladet Tromsø* og dens redaktør klaget saken inn for EMD for brudd på ytringsfriheten. EMD la i sin avgjørelse vekt på at dette var en artikkelserie basert på en offentlig rapport og saken var av stor allmenn interesse både lokalt, nasjonalt og internasjonalt, og at ytringsfriheten her måtte veie tyngre enn personverninteressene for mannskapet på selfangstskuta og dømte Norge for brudd på EMK artikkel 10.¹⁴⁵

EMD kom til samme resultat i saken *Bergens Tidende mot Norge*. Saken gjaldt avisartikler med kritikk av en plastisk kirurg. *Bergens Tidende* ble dømt i Høyesterett for ærekrenkelser.¹⁴⁶ EMD la vekt på at saken hadde offentlig interesse, samt at utsagnene var saklige og balanserte og kirurgen hadde hatt anledning til å uttale seg.¹⁴⁷ Norge ble dømt for brudd på EMK artikkel 10.

Det følger av det ovennevnte at i saker av stor allmenn interesse skal det mye til før personverninteressene veier tyngre. Dette kan blant annet ha betydning for tolkningen av hva som faller inn under vilkåret ”journalistiske, herunder opinionsdannende, formål”. Er saken av allmenn interesse vil ytringen lettere anses som journalistisk. Er fremstillingen saklig, balansert, en har gjort grundige forarbeider samt at en har troverdige kilder, er dette noe som trekker sterkt i retning av at det er snakk om journalistisk arbeid.

¹⁴⁵ *Bladet Tromsø og Stensaas mot Norge*, blant annet punktene 63 og 73 i dommen.

¹⁴⁶ Se Rt-1994-348.

¹⁴⁷ *Bergens Tidende mot Norge*, se punkt 54-59 i dommen.

I det følgende vil grensetilfeller som ikke dreier seg om ren journalistisk virksomhet, men enhver som behandler personopplysninger utelukkende for ”journalistiske, herunder opinionsdannende” formål, gjennomgå.

I avgjørelsen i PVN-2006-02 var spørsmålet om en person kunne kreve sine debattinnlegg slettet fra nettsiden til en regionsavis. Datatilsynet mente ytringene falt inn under pol. § 7 og at innleggene dermed ikke kunne kreves slettet. Nemnda opprettholdt tilsynets vedtak, hvor de uttalte at det fremgikk ”ganske klart at de ulike debattantenes ytringer ikke har annet formål enn å påvirke opinionen og diskusjonen i den alminnelige samfunnsdebatten”. Debattinnleggene var frivillig publisert og engasjerte motinnlegg, og det er dermed klart at dette var opinionsdannende.

Det kan bemerkes at dersom debattinnleggene skulle fjernes, vil senere motinnlegg miste noe av sin betydning. Dette støtter opp om at nemndas avgjørelse er riktig. En kan altså ikke kreve slike debattinnlegg slettet, men den krenkede kan imidlertid spørre ansvarlig for debattsidene og andre sider hvor personopplysninger om vedkommende ligger om de kan være villig til å slette personidentifiserende kjennetegn eller anonymisere personen. På denne måten vil ikke dette indekseres når en søker på personen i søkemotorer og som regel vil heller ikke motinnleggene miste sin betydning. Dersom behandlingsansvarlig ikke er villig til å slette eller anonymisere, er det også en mindre inngripende mulighet for begge parter, nemlig å avindeksere siden slik at en ikke får treff fra søkemotorene. På denne måten er informasjonen om vedkommende vanskeligere å finne og dermed mindre personverninnngripende.

Publisering av personopplysninger på Internett kan oppleves særlig krenkende som følge av spredningsmulighetene. PVN-2007-05 gjaldt publisering av fosterforeldres personopplysninger på nettsiden www.likestilling.com. Datatilsynet mente at publisering av fosterforeldres utseende, oppførsel etc. falt inn under opinionsdannende formål. Personvernemnda var enig i tilsynets vurdering og uttalte at ”[n]ettsiden er, kort oppsummert, en systematisk liste over lenker til fosterforeldre som opptrer i media, med noen slengbemerkinger”. Nemnda har tidligere vurdert nettsiden www.psykopat.no, med samme innhold som www.likestilling.com, i sak PVN-2005-03

som da inneholdt navn på barnevernsansatte, politikere, psykologer etc. Siden ble også den gang ansett å være opinionsdannende.

Det er flere internettsider hvor personen bak siden ønsker å påvirke opinionen og samtidig samler inn personopplysninger om personer som har betydning i den aktuelle saken. En kan stille spørsmål om <http://www.webkontorene.no/Riksrett.html>, heretter Riksrettskontoret, kan anses å behandle personopplysninger utelukkende for opinionsdannende formål.

Ansvarlig for siden er Oddbjørn Jonstad, en norsk politiker som er innvandringsmotstander. Siden innleder med at det i mange år er blitt advart mot masseinnvandring, og at det er flere som har støttet opp under ”den skadelige innvandringen”. Det sies også at nå melder ”de lett forutsigbare konsekvensene... seg med full tyngde, [og det er] mange som mener at de som har bidratt til og støttet opp under innvandringen bør stilles for retten.”(skrivefeil på den aktuelle nettsiden). Nettsiden inneholder en link til en alfabetisk liste med blant annet navn og adresse til politikere, advokater, journalister med flere. Disse personene mener Jonstad bør stilles for retten ”for de samfunnsmessige skader av alle slag som innvandring har påført landet”.

Figur 2: Faksimile fra <http://www.webkontorene.no/Riksrett.html>

Det fremkommer ikke noe klart formål ved nettsiden og dette trekker i retning av at siden ikke faller inn under pol. § 7. Imidlertid inneholder siden en link til en annen av Jonstads sider www.innvandringskontoret.no. På denne siden står det at ”Norsk Innvandringskontor (IVK) er et et informasjonskontor som er opprettet med det formål å informere om konsekvensene av innvandringen til Norge” (skrivefeil på nettsiden). På nettsiden er det informasjon om innvandringen til Norge, lenker til andre sider som inneholder informasjon mot innvandring, artikler med mer. Det er på det rene at denne siden kan sies å ha et opinionsdannende formål.

Ettersom Riksrettskontoret inneholder lenker til andre sider som har et opinionsdannende formål, er dermed siden ikke så ulik saken i PVN-2005-03. Her ble det uttalt at www.psykopat.no ikke har et eksplisitt formål, men har lenker videre til sider som sier at en ønsker offentlig debatt om barnevernet. Personvernemnda mente i PVN-2005-03 at det fremgikk nokså klart at nettstedet representerte en virksomhet med opinionsdannende formål, selv om det forfølges på en uvanlig måte. Nemnda uttalte at ”[i]midlertid fremstår det ikke som om ytringene har andre formål enn å påvirke opinionen og diskusjonen i det offentlige rom”. Dette må også være tilfellet for Riksrettskontoret. Sider som Riksrettskontoret må sies å være opprettet for opinionsdannende formål. Det må imidlertid foretas en konkret vurdering i hvert tilfelle.

Ytringer i leserinnlegg, debattinnlegg eller blogger hvor en ønsker å påvirke opinionen i saker som har interesse for allmennheten, som for eksempel straffennivået, er vanligvis greit. Det må også gjelde hvor en ønsker å filme og legge ut kommunestyrets møter på Internett. Det er på det rene at beslutninger i et kommunestyre kan ha påvirkning og interesse for mange i kommunen. Dette må klart sies å være behandling av personopplysninger til et opinionsdannende formål.

Behandling av personopplysninger som klart faller på utsiden av bestemmelsen er hvor en for eksempel legger ut informasjon på Internett som ikke har interesse for allmennheten. Et eksempel på dette kan være om en publiserer opplysninger om en utro nabo eller navngir personer som kjøper sex av prostituerte.

På Datainspektionens nettside omtales et tilfelle som gjaldt behandling av personopplysninger av sensitiv karakter.¹⁴⁸ Spørsmålet var om nettsiden www.sexbrott.com, som publiserte personopplysninger om dømte seksualforbrytere i Sverige, hadde et journalistisk formål. På siden var det opplysninger om navn, personnummer, adresse, straffedom og en kunne søke opp seksualforbrytere innen et bestemt område. Det var også et forum på nettsiden hvor besøkende på siden kunne skrive innlegg om de straffedømte. Datainspektionen trakk frem Ramsbro-dommen fra Högsta domstolen og kom etter en helhetsvurdering frem til at siden ikke var omfattet av unntaket. De tok ”hänsyn till [at] på det sätt som personuppgifter publiceras och uppgifternas karaktär,[var det] uppenbart att det inte finns ett journalistiskt ändamål”.¹⁴⁹ Dette viser at ren hets eller sjikane ikke omfattes av unntaksbestemmelsen i PuL 7 §. Tilsvarende må gjelde etter pol. § 7.

I Norge ble det medieoppslag da Mina Hadjian hengte ut en gift kvinne som utro på Facebook.¹⁵⁰ Dette er opplysninger av sensitiv karakter. Av artiklene fremgår det at Hadjian navngav kvinnen og hennes arbeidsplass, og fortalte at kvinnen har et forhold til hennes gifte kamerat. Deretter lurte Hadjian på hva hennes nærmere 4 400 venner på Facebook syntes om dette. Til avisene uttaler Hadjian at hun ønsket debatt om utroskap.

Spørsmålet blir om dette kan sies å være behandling av personopplysninger utelukkende for opinionsdannende formål.

Tall fra Statistisk sentralbyrå viser at det 1.januar 2009 var 1 082 000 ektepar og samboerpar i Norge.¹⁵¹ I tillegg er det personer som er kjæresten. Det er på det rene at mange av disse parene enten har opplevd, opplever eller vil oppleve utroskap. Det er utallige debattforum på Internett som tar opp temaet utroskap ettersom trofasthet for mange er svært viktig i et forhold. Utroskap kan sies å ha allmenn interesse. Hadjian

¹⁴⁸ <http://www.datainspektionen.se/press/nyhetsarkiv/2009/sajt-om-sexbrottslingar-bryter-mot-lagen/>.

¹⁴⁹ Jf. brev til Rikspolisstyrelsen av 17. februar 2010, tilgjengelig på adressen <http://www.datainspektionen.se/Documents/beslut/2009-02-17-yttrande-sexbrottslingar.pdf>.

¹⁵⁰ http://www.kjendis.no/2010/08/26/kjendis/mina_hadjian/debatt/13138387/ og <http://www.f-b.no/nyheter/henger-ut-utro-kvinne-pa-facebook-1.5571791>.

¹⁵¹ http://www.ssb.no/emner/historisk_statistikk/tabeller/3-32.html.

ønsket debatt om temaet og ved å benytte personopplysninger engasjerte hun leserne og virkeliggjorde debatten. Behandlingen av personopplysningene hadde et opinionsdannende formål og faller trolig inn under unntaksbestemmelsen i pol. § 7.¹⁵²

Ovenfor i punkt 4.3.2. ble det uhøytidelige forskningsprosjektet til den amerikanske Duke-studenten omtalt. Dersom dette hadde skjedd i Norge, kan en stille spørsmål ved om en slik nettpublisering av personopplysninger om ens sexpartnere utelukkende har et journalistisk, herunder opinionsdannende, formål jf. pol. § 7.

En detaljert beskrivelse av møtet mellom studenten og hennes sexpartnere i studietiden kan vanskelig sies å ha allmenn interesse. Slik personinformasjon innehar liten opplysningsverdi og må klart falle utenfor pol. § 7.

Det kan imidlertid bemerkes at pressens etterfølgende interesse for saken hvor de omtaler studentens Powerpoint-presentasjonen vil kunne falle innenfor hva som utelukkende kan anses som journalistiske, herunder opinionsdannede, formål etter pol. § 7. Når slike saker trekkes frem i media, er det ofte for å advare mot farene som oppstår når en lagrer og sender høyst privat informasjon digitalt. Med noen få tastetrykk kan informasjonen ligge på Internett og spres uhemmet. Dette vil være av allmenn interesse og omfattes av pol. § 7.

Datatilsynets sak 10/00373-2/MAB gjaldt publiseringen av adressen til et beredskapshjem og navnet til personen som drev beredskapshjemmet på nettsiden Redd Våre Barn, <http://r-b-v.net>. Et beredskapshjem skal ivareta barn i en krisesituasjon frem til den videre omsorgssituasjonen er avklart. Tilsynet refererte Ot.prp.nr.92 (1998-1999) som sier at vilkårene i § 7 gjelder enhver som behandler personopplysninger. Tilsynet trakk deretter inn PVN-2005-03 og PVN-2007-05 og fant at denne saken skilte seg fra nemndavgjørelsene. Tilsynet mente blant annet at barn og voksnes sikkerhetsbehov gjorde seg sterkere gjeldende i denne saken, og at en hadde ”gått utenfor det vernet ytringsfriheten gir når man legger ut opplysninger om et beredskapshjem, som er ment å

¹⁵² Personen kan ha vern gjennom annen lovgivning, se punkt 1.4.

være plassert på en skjermet adresse av hensyn til sikkerheten til de som befinner seg der”. Tilsynet fant at behandlingen dermed falt utenfor ytringsfrihetsvernet i pol. § 7.

Gode grunner taler for en slik konklusjon. Også ordlyden i § 7 taler for en slik løsning. For at noe skal ha et journalistisk, herunder opinionsdannende, formål, er det krav til allmenn interesse jf. også Caroline-dommen. Offentliggjøring av adressen til beredskapshjemmet kan vanskelig sies å ha allmenn interesse, men er kun av interesse for en spesiell lesergruppe jf. Caroline-dommen. En finner også støtte for vedtaket i grl. § 100(2). Det er snakk om hemmeligholdelse av en adresse hvor barn i vanskelige livssituasjoner preget av omsorgssikt og rus har sitt midlertidige hjem. En hemmeligholdelse beskytter barna mot de ansvarlige for omsorgssvikten i saken, og hemmeligholdelsen er dermed å anse som et pressende sosialt behov.¹⁵³ I slike saker må barnet beskyttes fra de ansvarlige for omsorgssvikten, og kan i et stort antall tilfeller ikke sørges for på en mindre inngripende måte for ytringsfriheten.¹⁵⁴ En slik hemmeligholdelse må derfor antas å la seg forsvare ”holdt op imod Ytringsfrihedens Begrundelse i Sandhetssøgen, Demokrati og Individets frie Meningsdannelse” jf. grl. § 100(2).

Datatilsynet har ikke trukket inn disse rettskildene i sin avgjørelse. Dette kan skyldes at tilsynet finner at saken ikke er i grenseområde for hva som omfattes av bestemmelsen.¹⁵⁵ Imidlertid kan tilsynets begrunnelse tale for at denne saken er et eksempel på hva som kan være et grensetilfelle etter bestemmelsen i pol. § 7. Det er i realiteten ikke mye som skiller et fosterhjem i nemndavgjørelsene fra et beredskapshjem som i denne saken. Det er vanskeligstilte barn i begge relasjoner. Tilsynets vurderer at saken *skiller seg fra* de ovennevnte nemndavgjørelsene og det kan synes som om de foretar en proporsjonalitetsvurdering når de sier at ”barn og voksnes sikkerhet ... i større grad [gjør seg] gjeldende ved publiseringen” i denne saken. Imidlertid er spørsmålet om behandlingen kan anses å ha utelukkende et journalistisk,

¹⁵³ Eggen (2002) side 287.

¹⁵⁴ Eggen (2002) side 287.

¹⁵⁵ Grunnloven og proporsjonalitetsvurderingen i EMK artiklene 8 og 10 vil kunne ha betydning for tolkningen av pol. § 7 i grensetilfeller jf. punktene 3.2 og 3.4.

herunder opinionsdannende, formål. Dersom dette er tilfelle, vil det ikke være avgjørende om sterkere personvern hensyn gjøre seg gjeldende. Da har behandlingen utelukkende et journalistisk, herunder opinionsdannende, formål, og er *innenfor* pol. § 7.

Saken er klaget inn til Personvernemnda og er tildelt saksnummer PVN-2010-11.

5.3 Avsluttende betraktninger

Innledningsvis ble det reist spørsmål om pol. § 7 representerer en tilstrekkelig proporsjonalitetsvurdering etter EMK. Som drøftelsen over viser, må svaret være at proporsjonalitetsvurderingen etter pol § 7 ikke alltid er tilstrekkelig. Dette gjør seg særlig gjeldende hvor det er snakk om sensitive personopplysninger og hvor publiseringen av personinformasjonen skjer på Internett. Jo mer sensitiv og inngripende informasjonen som behandles er, jo dårligere er personvernet etter pol. § 7. Etter § 7 veier hensynet til ytringsfriheten tyngst i alle tilfeller hvor behandlingen utelukkende skjer for de tre formålene. Det er imidlertid ikke bare personopplysningsloven som beskytter personvernet. Annen lovgivning kan gi den enkelte beskyttelse jf. punkt 1.4.

6 Reformspørsmål

I dette punktet vil det vurderes om bestemmelsen i pol. § 7 har fått en hensiktsmessig utforming i den norske lovteksten.

Personopplysningslovens unntak for kunstneriske, litterære og journalistiske formål er i samsvar med personverndirektivet. Den norske lovteksten har imidlertid også med tillegget for opinionsdannende formål. En kan her reise spørsmål om tillegget for opinionsdannende formål utgjør en hensiktsmessig utforming av bestemmelsen.

Av punkt 5.2.5 fremkommer det at ordlyden til de to begrepene ”journalistiske” og ”opinionsdannende” har samme innhold når begrepene sammenholdes med formålsangivelsen gjennomgått i punkt 5.2.1. Etter ordlyden ligger det ikke noe mer i begrepet ”opinionsdannende formål” enn det som ligger i ordlyden til ”journalistiske formål”. Dette trekker i retning av at tillegget er overflødig og kan tas bort.

Imidlertid gjør tillegget ”opinionsdannende” bestemmelsen lettere å forstå for personer uten juridisk kompetanse. Tillegget ”herunder opinionsdannende” øker dermed forutberegneligheten, noe som også var formålet med tillegget.¹⁵⁶ På den måten samsvarer også lovteksten bedre med hva som er hensikten med bestemmelsen etter personverndirektivets artikkel 9. Artikkel 9 er ment å gjelde for enhver som behandler personopplysninger utelukkende i journalistisk øyemed eller i forbindelse med kunstnerisk eller litterær virksomhet.¹⁵⁷ At den norske lovteksten har med tillegget ”herunder opinionsdannende” for å klargjøre at det ikke bare er journalister, kunstnere og forfattere som er omfattet av bestemmelsen, men *enhver* som ytrer seg med slike formål, kan sies å være en god måte å gjennomføre direktivet på i norsk lov. I Rapport 2006 anses begrepsbruken å være et ”kunststykke”.¹⁵⁸

¹⁵⁶ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 80 og 82.

¹⁵⁷ Jf. direktivets fortale punkt 37 som uttrykkelig refererer til EMK artikkel 10.

¹⁵⁸ Rapport 2006 side 78.

På den andre siden fremheves det i etterarbeidene at det kan synes som om begrepet ”herunder opinionsdannende” er ansett å være et selvstendig vilkår i praktiseringen av loven, noe ordlyden ikke gir grunnlag for jf. begrepet ”herunder”.¹⁵⁹ Departementet mener i etterkontrollen at dette kan være noe av grunnen til at tilsynsorganene har vært tilbakeholdne med å gripe inn mot ytringer som fremstår som sjikane og mobbing av enkeltpersoner. Departementet vurderer derfor å fjerne begrepet ”opinionsdannende”. Dette mener de ”vil bringe vilkårene tydeligere frem og åpne for en strengere håndheving av unntaket”.¹⁶⁰ Gode grunner taler for en slik løsning. Dersom en ikke har tillegget for ”opinionsdannede formål”, men kun har ordlyden ”journalistiske formål”, vil det fremgå bedre at for å falle inn under loven må det være snakk om temaer som har allmenn interesse og ikke bare være av interesse for en liten lesergruppe. Slik loven nå fremstår med tillegget ”opinionsdannende”, kan det reises spørsmål om hvor mange som må være interessert for at det skal falle inn under vilkåret. Dermed blir det vanskeligere å gripe inn når en har nettsider hvor en liten gruppe mennesker mobber og sjikanerer andre. Ved en lovrevisjon bør tillegget ”herunder opinionsdannende” formål fjernes.

En kan videre stille spørsmål ved om den norske gjennomføringen av proporsjonalitetsprinsippet er hensiktsmessig. ESA (EFTA Surveillance Authority) reiste spørsmål om pol. § 7 er for vid i forhold til personverndirektivets artikkel 9.¹⁶¹ De mente pol. § 7 fremstod som en carte blanche til å publisere personopplysninger.

Da personverndirektivet skulle transformeres i norsk rett, kunne lovgiver tatt inn direktivets artikkel 9 på to måter. Enten kunne lovteksten selv gitt anvisning om at det må foretas en konkret nødvendighetsvurdering i hvert enkelt tilfelle slik det ble foreslått i NOU 1997:19. Den andre måten direktivet kunne transformeres i norsk rett på, og som også lovgiver valgte, er at nødvendighetsvurderingen kunne foretas av lovgiver i forbindelse med fastsettingen av lovens bestemmelser.

¹⁵⁹ Høringsnotat juni 2009 side 33.

¹⁶⁰ Høringsnotat juni 2009 side 33.

¹⁶¹ Rapport 2006 side 64.

Lovgiver vurderte at enkelte av personopplysningslovens regler ville gjøre et for stort inngrep i ytringsfriheten.¹⁶² Enkelte bestemmelser ville skade pressens kildevern og gi økt risiko for forhåndssensur slik at ytringsfrihetshensyn her veide tyngst. Reglene om internkontroll og sikringsplikt er imidlertid viktige for personvernet og griper ikke inn i ytringsfriheten. I Rapport 2006 mener Schartum og Bygrave at avveiningen mellom personvernens hensyn og ytringsfrihetshensyn, som personopplysningsloven § 7 representerer, ligger trygt innenfor grensene som EMK oppstiller.¹⁶³ Departementet mener også at proporsjonalitetsprinsippet ved lovens tilblivelse ble tilstrekkelig ivaretatt jf. Høringsnotat juni 2009 side 32, og at Norge dermed oppfyller sine internasjonale forpliktelser.

Som gjennomgangen av vilkårene i § 7 viser, er det imidlertid til tider motstrid mellom pol. § 7 og proporsjonalitetsvurderingen som direktivet og EMK gir anvisning om. Dette reiser spørsmål om bestemmelsen på en hensiktsmessig måte avveier personvernens hensyn og ytringsfrihetshensyn.

Hvor det er snakk om svært personverninngripende behandlinger, gjerne hvor sensitiv informasjon behandles, bør det være tungtveiende hensyn bak ytringsfriheten som gjør at ytringsfriheten skal gå foran personvernet. Slik loven i dag er utformet, faller behandlingen inn under unntaksbestemmelsen i pol. § 7 såfremt den skjer utelukkende for et av de tre formålene. Hensynet til personvernet ville i slike tilfeller imidlertid veid tyngst etter en konkret proporsjonalitetsvurdering etter direktivet og EMK. Slik dagens bestemmelse er utformet, er avveining mellom personvernens hensyn og ytringsfrihetshensyn ikke hensiktsmessig.

En konkret proporsjonalitetsvurdering vil imidlertid gi dårlig forutberegnelighet dersom hver enkelt selv må avveie personvernens hensyn og ytringsfrihetshensyn mot hverandre,

¹⁶² Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 79 til 82 og Høringsnotat juni 2009 side 32.

¹⁶³ Rapport 2006 side 78.

noe som også fremheves i forarbeidene.¹⁶⁴ Det trekker tungt i retning av at proporsjonalitetsvurderingen lovgiver valgte er en hensiktsmessig løsning.

Dersom begrepet ”herunder opinionsdannede” tas ut av lovteksten, vil anvendelsen av loven strammes inn. Datatilsynet uttaler i deres høringsnotat på side 16 at ”formuleringen utgjør en svakhet ved dagens ordlyd fordi uttrykket ’opinionsdannende’ langt fra kan sies å ha et entydig innhold. Det har i praksis vist seg problematisk å sette grenser for hva begrepet skal omfatte”. Dersom begrepet ”herunder opinionsdannende” fjernes vil dette kunne avhjelpe skjevheten i proporsjonalitetsvurderingen og gjort den norske gjennomføringen av proporsjonalitetsprinsippet mer hensiktsmessig.

I avveiningen mellom personvern hensyn og ytringsfrihetshensyn etter pol. § 7 må det også bemerkes at personvernet er beskyttet gjennom annen lovgivning.¹⁶⁵

Personvernreglene som fremkommer i annen lovgivning bidrar til bedre samsvar med vernet etter EMK, enn det pol. § 7 gjør alene. En kan stille spørsmål ved hvor godt personvernet er når en også tar annen lovgivning i betraktning. Ærekrenkelsesreglene i strl. kapittel 23 som verner æresfølelsen og omdømmet kan her benyttes som et eksempel.

Den seneste statistikken fra Statistisk sentralbyrå, som er fra 2005, viser at det i 2005 ble anmeldt 710 ærekrenkelser.¹⁶⁶ Det er nærliggende å tro at noen av disse ærekrenkelsene gjaldt publisering av personopplysninger på Internett. Av de innkomne anmeldelsene ble 475 (64, 5 %) etterforsket.¹⁶⁷ Av disse etterforskede sakene ble 272 saker oppklart. Det utgjør en oppklaringsprosent for de etterforskede sakene på 57 %.¹⁶⁸ Oppklaringsprosenten totalt for anmeldte ærekrenkelser i 2005 er imidlertid i underkant

¹⁶⁴ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 80.

¹⁶⁵ Se punkt 1.4.

¹⁶⁶ Se tabell 4, Lovbrudd anmeldt, etter type lovbrudd. 1993-2009. http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2010-04-15-04.html.

¹⁶⁷ Se tabell 7, Lovbrudd etterforsket, etter politiets avgjørelse og type lovbrudd. 2005. http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2007-08-13-07.html.

¹⁶⁸ Se tabell 11, Oppklaringsprosent, etter type lovbrudd. 1994-2005. http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2007-08-13-11.html.

av 40 %. En kan også lese at bakgrunnen for henleggelsen i 162 av de 203 henlagte sakene var som følge av manglende opplysninger om gjerningsperson eller manglende bevis.¹⁶⁹ Dette taler for at loven ikke virker som tilsiktet noe som går på bekostning av personvernet.

Statistikk fra Datatilsynets tjeneste slettmeg.no viser at nettkrenkelser er utbredt. Fra mars 2010 til oktober 2010 fikk slettmeg.no 1282 henvendelser fra personer som følte seg krenket på Internett.¹⁷⁰ Av disse henvendelsene gjaldt 59 henvendelser ærekrenkelser, 48 henvendelser gjaldt brudd på strl. § 390 og 280 henvendelser gjaldt brudd på åndsverkloven § 45c om retten til eget bilde. De øvrige 895 henvendelsene om internettkrenkelser gjaldt blant annet sjikane og mobbing på Internett.

En mulighet for å avhjelpe nettkrenkelser og bedre personvernet kan være å innføre et såkalt utgivelsesbevis for internettsider, herunder hjemmesider. I Sverige har en valgt å innføre et utgivelsesbevis som koster 2000 svenske kroner og gjelder i ti år. Med et slikt bevis gjelder Ytringsfrihetsgründlagen for ytringene som fremsettes på nettsiden, og ved motstrid med for eksempel PuL er Ytringsfrihetsgründlagen lex superior. Med utgivelsesbevis er det kun personen som innehar beviset som er ansvarlig for det som publiseres på nettsiden. Den ansvarlige for siden må derfor godkjenne alle debattinnlegg osv. som noen ønsker lagt ut på nettsiden før disse publiseres, og det publiserte materialet må lagres i 6 måneder.¹⁷¹

En slik ordning kan også være aktuell for Norge. Det gir et sterkere personvern når en med enkle hjelpemidler vet hvem som er ansvarlig for nettpubliseringsen og bevisene ligger lagret en bestemt tid. Dette kunne bedret oppklaringsprosenten for blant annet nettpubliserte ærekrenkelser i Norge. Imidlertid er det også ulemper med en slik

¹⁶⁹ Se tabell 7, Lovbrudd etterforsket, etter politiets avgjørelse og type lovbrudd. 2005.

http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2007-08-13-07.html.

¹⁷⁰ Tjenesten slettmeg.no er et to-årig prøveprosjekt som startet opp 8.mars 2010. Statistikken er innhentet fra slettmeg.no.

¹⁷¹ For ytterligere informasjon, se

http://www.rtvv.se/_upload/Publikationer/FAQ_Internet%20och%20grundlagsskydd.pdf og
http://www.rtvv.se/_upload/infomaterial/25-342820558408509785140625.pdf.

ordning. Datainspektionen i Sverige har sett problemer med at ordningen er frivillig. En del nettsider synes å benytte seg av utgivelsesbevis for unngå personopplysningslovens bestemmelser, mens flere useriøse nettsider ikke har søkt om utgivelsesbevis fordi de må oppgi en ansvarlig for nettsiden.¹⁷²

En annen mulighet for å begrense omfanget av personvernkrænkelser og bedre personvernet kan skje ved at Datatilsynet tester sitt myndighetsområde etter pol. § 7. Så langt har Datatilsynet vært tilbakeholdne med å teste grensene for tilsynets kompetanse for behandling av personopplysninger som ligger i grenseområdet mellom ytringsfrihet og personvern jf. PVN-2005-03. Tilsynet begrunner dette med at inngrep i ytringsfriheten må ha klar lovhjemmel jf. legalitetsprinsippet og EMK art 10(2). Datatilsynet har hjemmel for å kontrollere at lover og forskrifter som gjelder behandling av personopplysninger blir fulgt jf. pol. § 42(3) nr. 3, og må sies å være en klar lovhjemmel. Av forarbeidene fremkommer det at den nærmere gresedragningen i pol. § 7 nettopp må finne sted gjennom praktisering av loven.¹⁷³ I PVN-2005-03 kom nemnda frem til at tilsynet må vurdere hvorvidt § 7 kommer til anvendelse, noe departementet mener at tilsynet lojalt har fulgt opp i ettertid.¹⁷⁴

Det kan imidlertid anføres at tilsynet mer aktivt kunne testet grensene i forhold til internettpubliseringer, noe som kunne bidratt til å avhjelpe skjevheten i balansen mellom ytringsfrihetshensyn og personvern på dette området. Det kan her bemerkes at det i sak 10/00373-2/MAB synes som om Datatilsynet tester sin kompetanse noe.

For å hindre at også fremtidens teknologiske nyvinninger gjør et for stort inngrep i personvernet bør en aktivt ha holdningskampanjer blant dagens unge, gjerne allerede på grunnskolen. Flere benytter datamaskiner og andre elektroniske hjelpemidler fra de er svært unge, og gode holdningskampanjer vil kunne redusere nettkrænkelser i fremtiden.

¹⁷² E-post av 1. november 2010 fra Jonas Agnvall i Datainspektionen i Sverige.

¹⁷³ Ot.prp. nr. 92 (1998-1999) side 82.

¹⁷⁴ Høringsnotat av juni 2009 side 33.

En annen mulighet for å bedre personvernet er at dette grunnlovsfestes. Personvernet og ytringsfriheten er ansett å være likestilte rettigheter.¹⁷⁵ Som drøftelsen i oppgaven viser, kommer personvernet til kort i enkelte tilfeller. For å styrke personvernet i norsk rett burde personvernet grunnlovsfestes. Spørsmålet om grunnlovsfesting av personvernet har lenge vært en del av den offentlige debatten.¹⁷⁶ Hensynet til ytringsfriheten og personvernet står ofte mot hverandre, og settes særlig på spissen i det digitale samfunnet. En grunnlovsfesting av personvernet vil innebære at personvernet får en større rettslig og politisk betydning, og vil medføre at personvernet spiller en mer sentral rolle i vurderinger som tas ettersom grunnloven har en vesentlig symboleffekt på borgerne og staten.¹⁷⁷ En grunnlovsfesting av personvernet ville derfor bidra til å bedre personvernet.

Det foreligger et forslag i EU til en ny strategi for beskyttelse av personopplysninger.¹⁷⁸ Siden personverndirektivet kom i 1995 har den teknologiske utviklingen forandret vår hverdag og gitt oss store utfordringer for å beskytte personopplysninger. Den nye strategien skal avspeile den teknologiske utviklingen og skal styrke personvernet. I den nye strategien styrkes også retten til kontroll over egne personopplysninger og det innføres også et nytt begrep; retten til å bli glemt.¹⁷⁹ Det er en høringsfrist for den fremsatte strategien frem til 15. januar 2011 og de innkomne bemerkningene vil tas hensyn til i det nye lovforslaget som skal fremsettes i løpet av 2011.¹⁸⁰

¹⁷⁵ Resolution 1165 (1998) on the right to privacy, punkt 11.

¹⁷⁶ Det finnes imidlertid regler mot husinkvisisjon i grl. § 102. NOU 2009:1 side 209.

¹⁷⁷ NOU 2009:1 side 209-210.

¹⁷⁸ http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_en.pdf.

¹⁷⁹ Jf. side 7-8 i dokumentet.

¹⁸⁰ http://ec.europa.eu/news/justice/101105_da.htm.

7 Konklusjon

Innledningsvis ble det reist spørsmål om personvernet i avveiningen mot ytringsfriheten i for stor grad er blitt skadelidende. Etter pol. § 7 veier ytringsfrihetshensyn tyngst for de fleste av lovens bestemmelser hva gjelder kunstneriske, litterære og journalistiske, herunder opinionsdannende, formål. I mange av disse tilfellene gjør ikke personvern hensynene seg sterkt gjeldende. Dette stiller seg imidlertid annerledes når det er svært sensitive personopplysninger som behandles. I slike tilfeller gjør sterke personvern hensyn seg gjeldende, men likevel er behandlingen unntatt de fleste av personopplysningslovens bestemmelser. Særlig hvor svært sensitive personopplysninger behandles gir pol § 7 en ubalansert avveining mellom hensynene. Ytringsfriheten er muligens gitt et for stort albuerom ved personopplysningsloven. Det er slått fast at interessene skal være likestilte, men avveiningen synes å være uforholdsmessig og personvernet blir på flere områder skadelidende.

Når en ser på utviklingen fra tiden da To mistenkelige personer-dommen kom og frem til i dag, er ytringsfriheten gitt et sterkere vern, mens personvernet er blitt svekket. Dagens unge vokser opp med et stort antall kommunikasjonskanaler. At personer eksponerer seg selv, er ikke like beskyttelsesverdig som når de legger ut informasjon om andre. Dersom utviklingen i årene fremover fortsetter slik den har gjort frem til i dag, vil mye av det som i dag anses som privat om noen tiår ikke lenger høre til ens private sfære. Dette vil kunne få uante konsekvenser. Forsikringsselskaper vil kunne nekte en forsikringstaker forsikring grunnet informasjon den finner om forsikringstakeren på Internett. En arbeidsgiver vil i større grad enn i dag benytte informasjon den finner på Internett i ansettelsesprosesser som et tillegg til søkerens egen CV. Som påpekt er de to interessene – personvern og ytringsfrihet - avhengig av hverandre.¹⁸¹ Den som frykter at informasjon om en selv kan bli publisert på Internett, vil bli tilbakeholden med å gi uttrykk for sine tanker. Hvor potensielle arbeidsgivere og

¹⁸¹ Henstillingen 1/97 side 5.

andre identifiserer og profilerer brukere av ulike informasjonstjenester, vil det minske en persons ønske om å gi og motta informasjon. En slik utvikling er uheldig.

Dersom personvernet og ytringsfriheten i fremtiden skal kunne sies å være likestilte interesser, må personvernlovgivningen gis sterkere vern. Dersom borgerne skal føle at det virkelig eksisterer et personvern, bør det blant annet arrangeres holdningskampanjer for nettbrukere og politiet bør gis mulighet til i større grad å prioritere saker vedrørende personvernkrenkelser.

8 Litteratur og kilder

Lover, traktater og forskrifter

Norske lover

1814	Kongeriget Norges Grundlov (Grunnloven), given i Rigsforsamlingen paa Eidsvold den 17de Mai 1814
1902	Almindelig borgerlig Straffelov (Straffeloven) av 22. mai 1902 nr 10.
1961	Lov om opphavsrett til åndsverk m.v. (åndsverkloven) av 12. mai 1961 nr 2.
1980	Lov om ligningsforvaltning (ligningsloven) av 13. juni 1980 nr.24
1992	Lov om gjennomføring i norsk rett av hoveddelen i avtale om Det europeiske økonomiske samarbeidsområde (EØS) m.v. (EØS-loven) av 27. november 1992 nr 109.
1999	Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven) av 21. mai 1999 nr. 30.
1999	Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven) av 2. juli 1999 nr. 64.
2000	Lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven) av 14. april 2000 nr. 31.
2005	Lov om straff (straffeloven) av 20. mai 2005 nr 28.
2009	Lov om kontroll med markedsføring og avtalevilkår mv. (markedsføringsloven) av 9. januar 2009 nr. 2.

Utenlandske lover

Ytringsfrihetsgrunnloven (1991:1469) av 14. november 1991

Personoppgiftslagen (1998:204) av 29. april 1998.

EU-direktiver og henstillinger

Direktiv 95/46/EF	Europaparlaments- og rådsdirektiv 95/46/EF av 24. Oktober 1995 om beskyttelse av fysiske personer i forbindelse med behandling av personopplysninger og om fri utveksling av slike opplysninger. (Personverndirektivet)
Henstilling 1/97	Databeskyttelseslovgivningen og medierne. Europakommisjonen, XV/5012/97-DA. Arbeidsgruppe vedrørende beskyttelse af personer i forbindelse med behandling af personopplysninger. Vedtaget af arbejdsgruppen den 25. februar 1997.
Resolution 1165 (1998)	Europarådets Parlamentarikerforsamling den 26. juni 1998. Resolution 1165 (1998) on the right to privacy.

Forarbeider

NOU 1997:19 Et bedre personvern

NOU 1997:27 ”Ytringsfrihed bør finde Sted”

NOU 2009:1 Individ og integritet. Personvern i det digitale samfunnet

Ot.prp. nr 92 (1998-1999)	Om lov om behandling av personopplysninger (personopplysningsloven)
Ot.prp. nr. 22 (2008-2009)	Om lov om endringer i straffeloven 20. mai 2005 nr. 28 (siste delproposisjon – slutføring av spesiell del og tilpasning av annen lovgivning)
St.meld. nr. 26 (2003-2004)	Om endring av Grunnloven § 100

Etterarbeider

Høringsnotat	Lovavdelingen, juni 2009. Dnr: 200904400
Rapport 2006	Utredning av behov for endringer i personopplysningsloven. Skrevet etter oppdrag fra Justisdepartementet og Moderniseringsdepartementet. Professor dr. juris Dag Wiese Schartum og førsteamanuensis dr. juris Lee A. Bygrave
Datatilsynet	<i>Høringsuttalelse – etterkontroll av personopplysningsloven.</i> Uttalelse datert 30. oktober 2009. Hentet fra http://www.regjeringen.no/pages/2213920/Datatilsynet.pdf f. [Sisert 26. august 2010]

Saksregister

Norske dommer:

Rt-1952-1217	To mistenkelige personer-dommen
Rt-1994-348	
Rt-2009-1568	Finch-dommen
Rt-2010-258	Lokalhistoriedommen

Utenlandske dommer:

Högsta domstolens dom av 12. juni 2001, mål nr. B 293-00, "Ramsbro"-dommen

Internasjonale dommer:

Bergens Tidende og andre mot Norge	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 2. august 2002
Bladet Tromsø og Stensaas mot Norge	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 20. mai 1999
Lindon, Otchakovsky-Laurens og July mot Frankrike	The European Court of human Rights, Strasbourg, 22. oktober 2007
Pfeifer mot Østerrike	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 15. november 2007
Steel og Morris mot United Kingdom	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 15. Februar 2005.
Von Hannover mot Tyskland (Caroline- dommen)	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 24. juni 2004.
Z mot Finland	The European Court of Human Rights, Strasbourg, 25. februar 1997

EU-dommer:

Sak C-73/07	Tietosuojavalvutettu mot Satakunnan Markkinapössi Oy, Satamedia Oy (Satakunnan-dommen)	Saml. 2008 I-09831
Sak C-101/01	Bodil Lindqvist mot Åklagarkammaren i Jönköping	Saml. 2003 I-12971

Personvernnemnda

PVN-2005-03

PVN-2005-14

PVN-2006-01

PVN-2006-02

PVN-2006-12

PVN-2007-03

PVN-2007-05

PVN-2010-01

Datatilsynet

07/00062-9/cbr

10/00373-2/MAB

Nettadresser

http://advokatforeningen.no/PageFiles/13795/Notat_offentlige_skattelister.pdf

<http://www.datainspektionen.se/press/nyhetsarkiv/2009/sajt-om-sexbrottslingar-bryter-mot-lagen/> [Sitert 6. september 2010]

<http://www.datainspektionen.se/Documents/beslut/2009-02-17-yttrande-sexbrottslingar.pdf> [Sitert 14.oktober 2010]

<http://www.datainspektionen.se/fragor-och-svar/personuppgiftslagen/vad-innebar-undantaget-for-journalistiska-andamal/> [Sitert 9. november 2010]

<http://e24.no/media/article3908968.ece> [Sitert 21.november 2010]

http://ec.europa.eu/justice/news/consulting_public/0006/com_2010_609_en.pdf [Sitert 20. november 2010]

http://ec.europa.eu/news/justice/101105_da.htm [Sitert 20.november 2010]

www.facebook.com

<http://www.f-b.no/nyheter/henger-ut-utro-kvinne-pa-facebook-1.5571791> [Sisert 14.oktober 2010]

http://forbrukerportalen.no/filearchive/klage_facebook_datatilsynet_1_.pdf [Sisert 27.september 2010]

www.fotballfrue.no

www.iam.no

<http://www.innvandringskontoret.no/index.htm> [Sisert 1. oktober 2010]

http://www.kjendis.no/2010/08/26/kjendis/mina_hadjian/debatt/13138387/ [Sisert 14. oktober 2010]

<http://www.myheritage.no/slektsforskning> [Sisert 6. september 2010]

http://presse.no/Pressens_Faglige_Utvalg_PFU/Var_Varsom-plakaten/

http://www.rtvv.se/_upload/infomatrial/25-342820558408509785140625.pdf.

http://www.rtvv.se/_upload/Publikationer/FAQ_Internet%20och%20grundlagsskydd.pdf

www.seher.no

<http://www.seher.no/854064/modellene-tjener-daaerlig> [Sisert 25.10.2010]

http://www.ssb.no/emner/historisk_statistikk/tabeller/3-32.html

http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2010-04-15-04.html .

http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2007-08-13-07.html

http://www.ssb.no/a_krim_tab/tab/tab-2007-08-13-11.html

<http://thenewsoftoday.com/the-karen-owen-list-of-duke-athletes-she-slept-with-goes-viral/3360/> [Sitert 10. oktober 2010]

<http://www.webkontorene.no/Riksrett.html> [Sitert 1. oktober 2010]

Litteraturliste:

Aall, Jørgen(2004)	<i>Rettsstat og menneskerettigheter</i>
Fagbokforlaget (2004)
Bergen
ISBN 82-450-0209-7
Agnvall, Jonas	Datainspektionen i Sverige
E-post av 1. november 2010
Blixrud, Katrine Berg (2010)
/Ottesen, Christine Ask	<i>Personvern i finanssektoren</i>
1.utgave, Gyldendal Norsk Forlag (2010)
Oslo
ISBN 978-82-05-37596-3
Blume, Peter (2009)	<i>Vurdering af personvernemndas praksis 2001-2008</i>
Utgitt av Senter for rettsinformatikk/Avdeling for
forvaltningsinformatikk ved Universitetet i Oslo i
samarbeid med Unipub AS
ISBN 978-82-7226-122-7
Blume, Peter (2009)
/Janne Rothmar Herrmann	<i>Ret, privatliv og teknologi</i>
Jurist- og Økonomiforbundets Forlag (2009)
København
ISBN 978-87-574-1932-0
Borvik, Bjørnar (2008)	<i>Personvern og ytringsfridom. Avveining mellom
kolliderande menneskerettar.</i>

- Avhandling for graden philosophiae doctor (PhD)
ved Universitetet i Bergen (2008).
ISBN 978-82-308-0629-6
- Datainspektionens tidning *Integritet i fokus*, nr. 2/2010
Se www.datainspektionen.se
- Datatilsynets årsmelding 1982 Universitetsforlaget
Oslo
ISBN 82-00-06651-7
- Datatilsynets årsmelding 2001 St.meld.nr. 30 (2001-2002)
Se www.datatilsynet.no
- Datatilsynets årsmelding 2009 Årsmelding R10/01
10.02.2010
Se
http://www.datatilsynet.no/upload/avsendt%2010%20Datatilsynets%20årsmelding_2009.pdf
- Eckhoff, Torstein (2001) *Rettskildelære*
5. utgave, Universitetsforlaget (2001)
Oslo
ISBN 82-518-3988-2
- Eggen, Kyrre (2002) *Ytringsfrihet*
Cappelen Akademiske forlag (2002)
Oslo
ISBN 82-02-21771-7
- Hannemyr, Gisle (2005) *Hva er internett*
Universitetsforlaget (2005)

Oslo

ISBN 82-15-00527-6

Johnasen, Andreas Wiik,(2001)
Kaspersen, Knut-Brede og
Skullerud, Åste Marie Bergseng

Personopplysningsloven Kommentarutgave
Universitetsforlaget (2001)
Oslo
ISBN 82-518-3702-2

Lassen, Birger Stuevold (1987)

*Om Dichtung und Wahrheit som rettspolitisk
problemstilling*

Publisert i Tidsskrift for rettsvitenskap 1987 s 937
Sitert fra www.lovdata.no 15.11.2010.

Møse, Erik (2002)

Menneskerettigheter
Cappelen Akademiske forlag (2002)
Oslo
ISBN 82-02-19801-1

Nygaard, Nils (2004)

Rettsgrunnlag og standpunkt
Universitetsforlaget, 2. utgave (2004)
Bergen
ISBN 82-15-00632-9

Schartum, Dag Wiese (2000)

Lov om behandling av personopplysninger
Lov og Rett, årgang 2000, side 543.
Universitetsforlaget

Schartum, Dag Wiese, (2004)
Bygrave, Lee A.

*Personvern i informasjonssamfunnet. En innføring
i vern av personopplysninger*
2. opplag, Fagbokforlaget (2004)
Bergen
ISBN 978-82-450-0120-4

9 Lister over tabeller og figurer m v

- Figur 1 Veronika Moens bilde ”DK 58503”.
Bildet ble utstilt på Oslo S høsten 2008 i forbindelse med prosjektet
”Privatlivets fred” i regi av blant andre Datatilsynet.
Gjengitt med tillatelse fra kunstner, e-post av 6. september 2010.
- Figur 2 Faksimile fra <http://www.webkontorene.no/Riksrett.html>